

Fakultet for humaniora, idretts – og utdanningsvitenskap

Mastergradavhandling

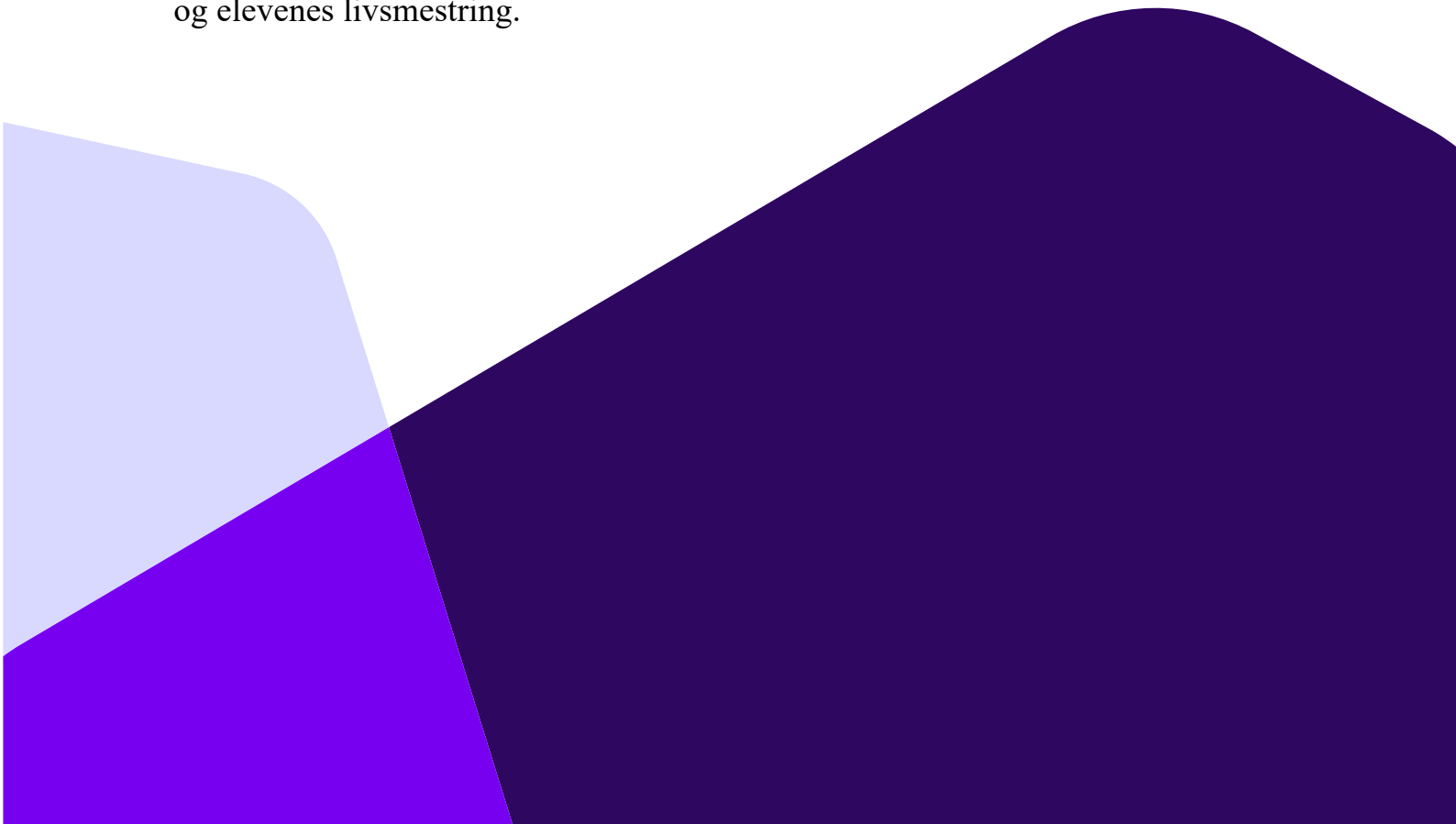
MG2RL7, Masteroppgave i KRLE

Vår 2024

Frida Frivoll - 9002

Homofili i KRLE-undervisning

En drøfting av undervisning om ulike kristne syn på homofili i norske klasserom og elevenes livsmestring.

Universitetet i Sørøst-Norge

Fakultet for humaniora, idretts – og utdanningsvitenskap

Institutt for kultur, religion og samfunnsfag

Postboks 4

3199 Borre

<http://www.usn.no>

© 2024 Frida Frivoll

Denne avhandlingen representerer 45 studiepoeng

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker hvordan ulike kristne syn på homofili kan undervises i et norsk klasserom, samtidig som man bidrar til elevenes livsmestring. Med utgangspunkt i aktuelle pedagogiske teorier og praksiser, samt norske utdanningspolitiske retningslinjer, tar oppgaven sikte på å belyse både de faglige og de emosjonelle aspektene ved undervisning om et tema som ofte er kontroversielt og følsomt.

Problemstillingen utforskes ved å sammenligne og drøfte to sentrale pedagogiske tilnærminger representert ved Espen Schjetne og Bengt-Ove Andreassen. Schjetne argumenterer for en inkluderende tilnærming som tar hensyn til elever fra konservative religiøse miljøer, og som vektlegger anerkjennelse og respekt for deres tro. Hans metode innebærer å skape et læringsmiljø hvor alle elever føler seg respektert og inkludert, uavhengig av deres kulturelle og religiøse bakgrunn. Schjetne fremhever betydningen av å bevare minoritetsgruppers kulturelle identitet og å sikre deres respekt og anerkjennelse i undervisningen.

På den andre siden står Andreassen for en religionsvitenskapelig tilnærming som vektlegger objektivitet, kritisk tenkning og en analytisk forståelse av religion. Hans metode utfordrer den tradisjonelle positive fremstillingen av religion i norsk religionspedagogikk, og søker å oppmuntre elevene til å utforske og kritisk reflektere over ulike religiøse perspektiver. Ved å ta et utenfra-perspektiv på religion, mener Andreassen at undervisningen kan fremme en dypere forståelse av religionens komplekse rolle i samfunnet og individets liv.

Opgaven drøfter også hvordan synspunktene til Den norske kirke og Den katolske kirke på homofili kan integreres i undervisningen. Den norske kirke har i nyere tid vist større åpenhet for LHBT+-personer, mens Den katolske kirke, styrt av Katekismen, opprettholder en mer tradisjonell holdning. Disse ulike synene illustreres blant annet gjennom uttalelser fra personer som Gunnar Stålsett, som har vært en forkjemper for LHBT+-rettigheter innen kirken, og den offisielle lære til Den katolske kirke.

Gjennom en kombinasjon av litteraturstudier, teoretiske analyser og praktiske eksempler, konkluderer oppgaven med at en balansert tilnærming som integrerer elementer fra begge pedagogiske strategier kan være mest effektiv. Ved å kombinere Schjetnes fokus på inkludering med Andreassens vektlegging av kritisk tenkning, kan lærere skape et

læringsmiljø som både respekterer elevenes tro og oppfordrer dem til å utforske og utfordre ulike perspektiver. Dette vil kunne bidra til å fremme elevenes livsmestring ved å utvikle deres evne til kritisk refleksjon, samtidig som de føler seg anerkjent og respektert for sine personlige og kulturelle bakgrunner.

Oppgaven bidrar til den pedagogiske diskusjonen ved å vise hvordan man kan undervise om sensitive religiøse temaer på en måte som både fremmer inkludering og kritisk tenkning. Dette er essensielt for å støtte elevenes helhetlige utvikling og livsmestring i et mangfoldig og komplekst samfunn.

Abstract

This master's thesis explores how various Christian views on homosexuality can be taught in a Norwegian classroom while simultaneously promoting students' life skills. Drawing on current pedagogical theories and practices, as well as Norwegian educational policy guidelines, the thesis aims to highlight both the academic and emotional aspects of teaching a topic that is often controversial and sensitive.

The research question is examined by comparing and discussing two central pedagogical approaches represented by Espen Schjetne and Bengt-Ove Andreassen. Schjetne advocates for an inclusive approach that considers students from conservative religious backgrounds, emphasizing the importance of recognition and respect for their beliefs. His method involves creating a learning environment where all students feel respected and included, regardless of their cultural and religious backgrounds. Schjetne highlights the significance of preserving the cultural identity of minority groups and ensuring their respect and recognition in education.

On the other hand, Andreassen supports a religious studies approach that emphasizes objectivity, critical thinking, and an analytical understanding of religion. His method challenges the traditional positive portrayal of religion in Norwegian religious education and encourages students to explore and critically reflect on different religious perspectives. By adopting an outsider perspective on religion, Andreassen believes that education can promote a deeper understanding of the complex role of religion in society and individual lives.

The thesis also discusses how the views of the Church of Norway and the Catholic Church on homosexuality can be integrated into teaching. The Church of Norway has recently shown greater openness towards LGBTQ+ individuals, whereas the Catholic Church, guided by the Catechism, maintains a more traditional stance. These differing views are illustrated through statements from figures like Gunnar Stålsett, who has been an advocate for LGBTQ+ rights within the church, and the official teachings of the Catholic Church.

Through a combination of literature reviews, theoretical analyses, and practical examples, the thesis concludes that a balanced approach integrating elements from both pedagogical strategies can be most effective. By combining Schjetne's focus on inclusion with Andreassen's emphasis on critical thinking, teachers can create a learning environment that respects students' beliefs and encourages them to explore and challenge different perspectives.

This can help promote students' life skills by developing their ability to think critically while feeling recognized and respected for their personal and cultural backgrounds.

The thesis contributes to the pedagogical discourse by demonstrating how sensitive religious topics can be taught in a way that promotes both inclusion and critical thinking. This is essential for supporting students' holistic development and life skills in a diverse and complex society.

Innhold

Sammendrag	2
Abstract	4
Forord	9
Innledning	10
1 Problemstilling	13
1.1 Bakgrunn og problemstilling	13
1.2 Debatt om lærerens rolle	14
1.3 Praktisk tilnærming og samarbeid	15
1.4 Tilrettelegging og strategier	16
1.5 Avsluttende tanker	17
1.6 Faglige begreper og relevante perspektiver	19
2 Bakgrunn for prosjektet	20
2.1 Statistikk	20
2.1.1 Arbeid og utdanning	21
2.1.2 Diskusjon og implikasjoner	21
2.2 Norsk skole og mangfoldskompetanse	21
2.3 KRLE: Objektivitet i loven	24
2.3.1 Paragraf 1-3	25
2.3.2 Likestilling i opplæringen	27
2.3.3 Konflikt mellom vitenskapelig tenkemåte og religiøse livssyn	27
2.3.4 Paragraf 2-4	28
2.3.5 Paragraf 2-3a	30

2.4 Det tverrfaglige temaet livsmestring	32
2.4.1 Implementering av livsmestring i skolen: utfordringer og muligheter	34
3 Religiøse syn på homofili	35
<hr/>	
3.1 Kristne syn på homofili	36
3.1.1 Den katolske kirkes syn på homofili	37
3.1.2 Den katolske kirkens katekisme	40
3.2 Den norske kirkes syn på homofili	43
3.3 Stålsetts begrunnelse for aksept av homofil kjærighet	45
3.3.1 Oppsummering	47
3.4 Sammenlikning: Den katolske kirken og Den norske kirke	48
4 Presentasjon av religionspedagogiske strategier	51
<hr/>	
4.1 Schjetne: Anerkjennelse av elevenes religion	52
4.2 Andreassen: Religionskritikk	54
4.3 Likheter mellom Schjetne og Andreassen	57
4.4 Forskjeller mellom Schjetne og Andreassen	59
4.5 Oppsummering	61
5 Drøfting av pedagogiske strategier	64
<hr/>	
5.1 Schjetnes tilnærming	67
5.2 Andreassens tilnærming	69
5.3 Hente det beste ut av to ulike pedagogiske strategier	70
5.4 Foreldresamarbeid	72
6 Konklusjon	76
<hr/>	
7 Litteraturliste	79
<hr/>	

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på en lang og utfordrende, men også utrolig lærerik reise. Arbeidet med denne oppgaven har gitt meg muligheten til å fordype meg i et viktig og aktuelt tema, og jeg har lært mye om både pedagogikk og meg selv underveis.

Først og fremst vil jeg rette en stor takk til min veileder, Ole Jakob Løland. Din veiledning har vært uvurderlig. Din kunnskap, engasjement og innsikt har vært enestående, og dine tilbakemeldinger har alltid vært konstruktive og oppmuntrende. Du har hjulpet meg med å holde fokus og gitt meg verdifulle råd som har styrket oppgaven betydelig. Jeg er dypt takknemlig for all tid og energi du har investert i mitt arbeid.

Jeg vil også takke min kjære samboer, Vilde, som har vært en enorm støtte gjennom hele arbeidet. Hennes forståelse, oppmuntring og tålmodighet har gjort det mulig for meg å fullføre denne oppgaven. Uten hennes hjelp og støtte ville denne reisen vært langt vanskeligere.

Til slutt vil jeg takke mine medstudenter, familie og venner som har bidratt med oppmuntring og støtte underveis. Deres engasjement og interesse for mitt arbeid har betydd mye for meg, og jeg setter stor pris på deres oppmuntring og støtte.

Tusen takk til dere alle.

Stavanger, 01.06.2024

Frida Frivoll

Innledning

I dagens mangfoldige og stadig mer globaliserte samfunn er klasserommet et sentralt rom for å formidle kunnskap, fremme forståelse og støtte elevenes livsmestring. En av de komplekse utfordringene lærere står overfor er undervisning om ulike kristne syn på homofili i det norske klasserommet. Denne oppgaven vil utforske denne dynamikken og nøkkelaspektene ved å skape en undervisningssituasjon som ikke bare formidler kunnskap om kristne syn, men også støtter elevenes livsmestring.

Fokuset på homofili innenfor rammen av ulike kristne perspektiver gir rom for en dypere forståelse av hvordan troslinjer påvirker oppfatninger av seksuell orientering. Samtidig er det viktig å erkjenne at undervisningen om disse temaene ikke bare handler om overføring av informasjon, men også om å legge til rette for elevenes emosjonelle, sosiale og kognitive utvikling. Å undervise om homofili i et klasserom preget av mangfold, inkludering og respekt for individuelle rettigheter er komplekst, spesielt når temaet er knyttet til religiøse syn. Den norske skolen har forpliktet seg til å være et inkluderende rom, men samtidig må den respektere individuelle rettigheter til å utøve sin tro (NOU 2009:18). Dette danner bakgrunnen for nødvendigheten av å utvikle undervisningsmetoder går utover kunnskapsformidling og aktivt bidrar til elevenes livsmestring.

Gjennom en analyse av Den norske kirkes og Den katolske kirkes holdninger, samt studier den katolske katekismen, belyses hvordan forskjellige teologiske retninger påvirker synet på homofili. Videre vil oppgaven også se på bidrag fra sentrale stemmer som Espen Schjetne og Bengt-Ove Andreassen, som gir forskjellige perspektiver på hvordan disse emnene kan håndteres pedagogisk.

Sentrum for denne oppgaven er derfor spørsmålet: Hvordan kan undervisning om ulike kristne syn på homofili i et norsk klasserom utformes for å støtte elevenes livsmestring? Gjennom å dykke ned i denne problemstillingen vil jeg utforske pedagogiske strategier, tenkemåter og tilnærminger som kan fremme en dypere forståelse, respekt for mangfold og styrke elevenes evne til å håndtere komplekse temaer knyttet til tro og seksualitet. Målet med denne oppgaven er ikke bare å identifisere og analysere utfordringene knyttet til

undervisningen om homofili, men også å formulere konkrete anbefalinger for lærere og skoler. Jeg ønsker å et bidra til utviklingen av undervisningspraksiser som ikke bare er i tråd med skolens verdigrunnlag, men som også gir elevene verktøy for livsmestring og kritisk refleksjon.

Oppgaven vil struktureres gjennom en utforskning av undervisningsstrategier, analyse av deres effektivitet og konkrete anbefalinger for implementering. Ved å se på utfordringer og muligheter, ønsker jeg å bidra til utviklingen av et klasserom der undervisningen om homofili reflekterer et samfunn preget av inkludering, respekt og støtte til livsmestring.

Som student og lærer er jeg oppmerksom på at jeg spiller en viktig rolle i formingen av elevenes holdninger, verdier og tenkemåter. Jeg er bevisst min egen skepsis og kritiske holdning til religiøs tro med konservative syn på homofili. I tillegg er jeg en del av LHBT+-samfunnet, noe som kan påvirke min forskning. Jeg forplikter meg til å nærme meg konservative religiøse livssyn med saklighet og prioritere argumenter fremfor personlige meninger. Når jeg velger litteratur for prosjektoppgaven, vil jeg være kritisk og sikre at begge sider av saken blir belyst. Jeg ønsker også å fremheve at min tilknytning til LHBT+-samfunnet ikke nødvendigvis bare er negativ. Jeg mener det kan ha en positiv innvirkning på oppgaven, da jeg har erfaringer og innsikt som kan være nyttige. I tillegg har jeg mange i mitt nettverk som tilhører dette miljøet, noe jeg kan dra nytte av i arbeidet med masteroppgaven. Det er viktig for meg å presisere at jeg er klar over faren for at oppgaven kan bli et kampskrift fremfor et studium hvis jeg ikke holder tungen rett i munnen. Derfor må mine personlige tanker og følelser legges til side i store deler av arbeidet.

Jeg valgt dette temaet fordi det er svært aktuelt. I den senere tid har det oppstått økende interesse for spørsmål knyttet til homofili i skolesystemet. Dette temaet er av særlig aktualitet og relevans. Diverse artikler og hendelser har vekket oppmerksomhet rundt dette emnet, inkludert en artikkel som ble publisert i fjor sommer om foreldre som ønsket å benytte seg av fritaksretten i forbindelse med Pride-arrangementer (Christopher & Ødegården, 2023). Denne våren har det vært en debatt i Drammen om bruk av regnbueflagget på grunnskoler, med enkelte lærere som nekter å bidra til at elever deltar i

denne symboltunge flaggheisingen (Bakken, 2024). Andre foreldrene har tidligere uttrykt en tydelig motvilje mot å la sine barn delta i aktiviteter som kunne eksponere dem for homofile temaer. Videre, i 2020, ble det publisert en artikkel som rapporterte om en sak der et foreldrepar i Rogaland nektet å tillate undervisning om homofili og surrogati for deres barn. Det bemerkelsesverdige i denne saken var at læreren som skulle undervise i disse emnene selv var homofil, noe som skapte ytterligere konflikt og uro blant foreldrene (Lomsdalen, 2022).

I skrivende stund har det nå kommet en ny sak knyttet til norsk skole og Pride feiring. Kommunedirektøren i Ålesund bestemte den 22. mai 2024 at skolene i kommunen ikke får lov å heise regnbueflagget under årets Pride-feiring (Brækstad, 2024). Ordføreren i kommunen stiller seg bak denne beslutningen og mener at kommunedirektøren har tatt riktig valg. Hovedargumentet for beslutningen er at de ikke vil sette rektorer i ubehagelige situasjoner. Dette har skapt stort engasjement på sosiale medier, og folk raser over denne beslutningen. Samme dag som denne beslutningen ble tatt, hengte rektor ved Blindheim ungdomsskole opp flagget i protest mot kommunen. Han argumenterte med at: «hvis jeg skal ha mot til å se mine skeive ansatte og elever i øynene, må jeg ta et standpunkt. Det gjør jeg ved å heise flagget» (Sørensen, Sæbjørnsen, Landsverk, & Kjølås, 2024). Disse hendelsene og artiklene viser nødvendigheten av å utforske temaet homofili i skolen videre gjennom studier og forskning.

1 Problemstilling

Valget av temaet for denne oppgaven, «Hvordan undervise om ulike kristne syn på homofili i et norsk klasserom og samtidig bidra til elevenes livsmestring?», springer ut av en økende interesse for kompleksiteten i religionsdidaktikk, spesielt med tanke på samfunnets stadig økende mangfold.

I undervisning som KRLE-lærer er det avgjørende å finne balansen mellom objektivitet og verdiformidling, særlig når det gjelder sensitive emner som homofili. Opplæringsloven understreker at KRLE-læreren skal «presentere ulike verdensreligionar og livssyn på ein objektiv, kritisk og pluralistisk måte» (Opplæringslova-oppl, 1998, § 2-4). Imidlertid, når det kommer til undervisning om religiøse syn på homofili, reiser dette spørsmålet om det er mulig eller ønskelig for læreren å være objektiv i betydningen av å være nøytral i forhold til ulike livssyn og deres oppfatninger om homoseksualitet.

1.1 Bakgrunn og problemstilling

Skolens formålsparagraf gir retningslinjer for verdiformidling og understreker at undervisningen skal oppmuntre til kritisk tenkning, forståelse og innlevelse samtidig som den unngår å favorisere eller diskriminere spesifikke troslinjer (Opplæringslova, 2023, § 1-3). Å inkludere ulike perspektiver er essensielt for å gi elever et helhetlig bilde av mangfoldet innen religiøse syn på kjønn og seksualitet, og dermed motvirke generaliserende fordommer og oppfordre til respekt for ulike trostradisjoner.

Praktisk håndtering av undervisningen krever bevissthet om sensitiviteten rundt temaene kjønn og seksualitet. Dette er sensitivt fordi det involverer personlige og ofte dyptfølte aspekter av identitet. Elever som tilhører seksuelle minoriteter kan føle seg utsatte eller sårbare når temaer som homofili diskuteres, spesielt hvis de opplever at deres legning ikke blir akseptert eller respektert. Tilsvarende kan elever fra religiøse minoriteter, eller de med konservative synspunkter, føle seg marginaliserte eller frykte negativ respons fra

medelever når deres tro og verdier blir diskutert. Denne dobbelte utfordringen – å være åpen om enten sin legning eller sine religiøse holdninger – kan skape et klima av usikkerhet og taushet i klasserommet.

For å håndtere dette på en god måte, må læreren veilede undervisningen slik at den ikke blir støtende eller diskriminerende, samtidig som den skaper et trygt og inkluderende rom. Læreren må være oppmerksom på ulike elevers behov og bakgrunner, og tilrettelegge for en respektfull og empatisk dialog. Dette innebærer blant annet å etablere klare retningslinjer for diskusjoner, være en modell for respektfull adferd, og aktivt oppmuntre alle elever til å delta og dele sine perspektiver. I tillegg til kunnskapsformidling spiller læreren en viktig rolle i å oppmuntre til dialog og åpenhet blant elevene, slik at alle føler seg trygge og respekterte uansett deres seksuelle orientering eller religiøse overbevisning (Kunnskapsdepartementet, 2017).

1.2 Debatt om lærerens rolle

Debatten om lærerens nøytralitet versus verdiformidling er kompleks. Noen argumenterer for nøytralitet for å fremme kritisk tenkning og respektere elevenes autonomi, mens andre mener at læreren har en moralsk plikt til å formidle visse universelle verdier. Uansett tilnærming er det viktig å finne balansen mellom nøytralitet og verdiformidling, eller verdimeessig påvirkning, slik at læreren skaper et læringsmiljø der elevene føler seg respektert og samtidig utfordres til å tenke kritisk. Samtidig er det avgjørende at undervisningen ikke bare fokuserer på å fremme god adferd, men også på å gi elevene solid kunnskap og forståelse. Elevene skal ikke bare lære å være respektfulle og tolerante, men også få en dypere innsikt i de emnene de lærer om, inkludert komplekse temaer som kjønn og seksualitet.

Implementeringen av prinsippene i undervisningen kan involvere bruk av ulike pedagogiske strategier. Det er essensielt med samarbeid med rådgivere og støttepersonell for å sikre at elever som trenger ekstra støtte eller veiledning, får det. Målet er å skape en undervisning som er fleksibel og tilpasset elevenes alder, modenhet og forståelsesnivå, og

som oppmuntrer til respekt, toleranse og forståelse for ulike perspektiver samtidig som den støtter elevenes livsmestring (Utdanningsdirektoratet, 2022)

For å illustrere dette med konkrete eksempler kan vi se på en elev på 1. trinn og en elev på 10. trinn, og hvordan deres modenhetsnivå påvirker forståelsen av kjønnsidentitet.

For en elev på 1. trinn handler undervisning om kjønn og seksualitet først og fremst om å forstå enkle begreper og utvikle grunnleggende respekt for alle mennesker. For eksempel kan læreren introdusere ideen om at noen familier har to mammaer eller to pappaer gjennom barnebøker og enkle diskusjoner. Fokus er på å skape en atmosfære hvor barn føler seg trygge og lærere fremmer aksept for ulikhet på et grunnleggende nivå. Dette legger grunnlaget for empati og forståelse.

For en elev på 10. trinn vil undervisningen om kjønn og seksualitet være mer kompleks og dypere. Her kan læreren introdusere diskusjoner om kjønnsidentitet og seksuell orientering i sammenheng med sosiale, kulturelle og historiske perspektiver. Elevene kan utforske hvordan kjønnsidentitet har utviklet seg over tid, og hvordan ulike kulturer ser på kjønn og seksualitet. Diskusjoner kan også involvere juridiske og etiske aspekter, som rettigheter for LHBT+-personer og diskrimineringslovgivning. Læreren kan bruke aktuelle hendelser, forskning og elevrefleksjoner for å oppmuntre til kritisk tenkning og dypere forståelse.

Ved å tilpasse undervisningen etter elevenes modenhetsnivå kan læreren sikre at alle elever får den kunnskapen de trenger for å forstå og respektere ulike perspektiver, samtidig som de utvikler ferdigheter i kritisk tenkning og empati. Dette er avgjørende for å støtte deres helhetlige utvikling og livsmestring i et mangfoldig samfunn.

1.3 Praktisk tilnærming og samarbeid

Samarbeid med rådgivere og støttepersonell er også essensielt for å sikre at elever som trenger ekstra støtte eller veiledning, får det. Målet er å skape en undervisning som er

fleksibel og tilpasset elevenes alder, modenhet og forståelsesnivå, og som oppmuntrer til respekt, toleranse og forståelse for ulike perspektiver samtidig som den støtter elevenes livsmestring.

Verdiforbidlingen i undervisningen skal preges av objektivitet, nøytralitet og respekt for mangfoldet av tro og livssyn (Opplæringslova, 2023). Men når det kommer til undervisning om ulike religiøse syn på homofili, reises spørsmål om hvorvidt en lærer, som er forpliktet til skolens verdigrunnlag, kan forholde seg nøytral og objektiv til religionens ulike syn på seksualitet og kjønnsidentitet.

Læreren har en forpliktelse til å være en formidler av informasjon, men samtidig er skolen en pådriver for spesifikke verdier, som uttrykt i skolens formålsparagraf (Opplæringslova, 2023). Gjennom undervisningen skal elevene utforske og forstå ulike perspektiver på en måte som oppmuntrer til kritisk tenkning. Forståelse og empati er nøkkelord, og læreren må unngå å favorisere eller diskriminere spesifikke troslinjer. Dette er viktig fordi det ikke bare handler om å formidle kunnskap, men også om å forme fremtidens borgere som er i stand til å leve og samarbeide i et mangfoldig samfunn. Ved å forstå og respektere ulike syn på homofili og andre sensitive temaer, utvikler elevene evnen til å se saker fra flere perspektiver og bygge bro mellom ulike grupper. Dette fremmer sosial samhörighet og reduserer fordommer. En balansert og respektfull tilnærming til undervisning om sensitive emner bidrar også til å skape et trygt læringsmiljø hvor alle elever føler seg sett og hørt. Dette er viktig for deres personlige utvikling, trivsel og evne til å navigere komplekse sosiale landskap.

1.4 Tilrettelegging og strategier

Inkludering av ulike perspektiver er essensielt for å gi elevene et helhetlig bilde av mangfoldet innen religiøse syn på kjønn og seksualitet. Dette bidrar til å unngå generaliserende fordommer mot alle religiøse og oppfordrer til respekt for ulike trostradisjoner. Mangfoldet innenfor religion og livssyn betyr at selv medlemmer av

samme trossamfunn kan ha svært ulike holdninger til spørsmål om kjønn og seksualitet. Disse variasjonene kan skyldes mange faktorer, inkludert individuelle tolkninger av hellige tekster, kulturelle påvirkninger, personlige erfaringer og graden av konservatisme eller liberalisme innenfor det aktuelle trossamfunnet. Å forstå dette mangfoldet er viktig fordi det viser at religiøse holdninger ikke er monolittiske, og at det er rom for forskjellige synspunkter og praksiser innenfor samme tradisjon.

I praksis innebærer dette at undervisningen må være bevisst på sensitiviteten rundt temaene kjønn og seksualitet. Læreren må veilede undervisningen slik at den ikke blir støtende eller diskriminerende, samtidig som det legges vekt på å skape et trygt og inkluderende rom (Kunnskapsdepartementet, 2017). I tillegg til å formidle kunnskap, er det en viktig rolle for læreren å oppmuntre til dialog og åpenhet. Elevene bør oppfordres til å stille spørsmål, dele tanker og respektere hverandres tro og overbevisninger.

På denne måten kan elevene utvikle en dypere forståelse for hvordan komplekse spørsmål om kjønn og seksualitet håndteres i ulike religiøse kontekster. De lærer å verdsette mangfoldet av meninger og erfaringer som finnes både innenfor og utenfor deres egne trossamfunn. Dette fremmer kritisk tenkning, empati og sosial bevissthet, som er essensielle ferdigheter i et mangfoldig og globalisert samfunn. Elevene blir bedre rustet til å navigere i en verden med ulike livssyn og verdier, og de kan bidra til et mer tolerant og inkluderende samfunn hvor alle respekteres uavhengig av deres bakgrunn og overbevisninger.

1.5 Avsluttende tanker

Uansett tilnærming er det avgjørende å finne balansen mellom nøytralitet og verdiformidling. Det er neppe mulig å være helt nøytral som lærer, men opplæringsloven forplikter læreren på en type objektivitet. Dette betyr at læreren skal presentere ulike synspunkter på en rettferdig og upartisk måte, og være nøye med å ikke fremme et spesifikt perspektiv over andre. Læreren skal være bevisst på å skape et læringsmiljø der elevene føler seg respektert, samtidig som de blir utfordret til å tenke kritisk. Dette krever

en åpenhet om egne verdier, men må gjøres med forsiktighet for å unngå ensidig påvirkning.

For å implementere disse prinsippene i undervisningen, kan læreren benytte seg av ulike strategier. Inkluderende undervisningsmiljø, aktiv lytting, kritisk tenkning, variert ressursmaterieell og gjesteundervisere er noen eksempler. Case-studier og gruppediskusjoner kan bidra til å utforske konkrete situasjoner, mens opplæring i kildekritikk sikrer at elevene kan vurdere informasjon på en objektiv måte (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Undervisningen bør ikke bare gi elevene fakta om kjønn og seksualitet, men også bidra til å utvikle deres empati og følelsesmessige intelligens. Det er viktig å understreke alvoret knyttet til holdningsdannelse hos norske skoleelever når det gjelder temaer som kjønn og seksualitet. Eksempler på desinformasjon om Pride eller lignende arrangementer er et tydelig eksempel på hvordan falske påstander om formålet med slike arrangementer kan påvirke oppfatningen og holdningene til elevene. For eksempel kan de bli eksponert for feilinformasjon som hevder at slike arrangementer er et forsøk på å påvirke barn til å bli homofile.

I tillegg bør vi ta hensyn til alvorlige hendelser som terrorangrepet 25. juni 2022, hvor det var en skyting på tre ulike steder i Oslo der mange skeive møtes. London pub, et gatekjøkken og Per på hjørnet var de stedene som ble rammet. 21 ble skadet, åtte av dem fraktet til sykehus med uavklart skadeomfang og 2 menn døde som følge av skytingen. Mannen som utførte handlingene, er bare en av fire som ble siktet for skytingen i Oslo. Denne hendelsen skjedde få dager før Oslo Pride skulle avholdes. Det ble holdt flere markeringer i etterkant av skytingen. Kronprinsfamilien og statsministeren var noen av de som viste sin støtte. Kronprins Haakon sa: «Vi får prøve disse dagene å ta ekstra godt vare på hverandre. Det er viktig at vi hegner om hvem vi er, og at Norge er et land man kan være sammen med den man vil» (Thommessen, Benjaminsen, Eliassen, & Odland, 2022).

Dette kan bidra til å illustrere den reelle trusselen og diskrimineringen som fortsatt eksisterer mot LHBT+-samfunnet, og understreke behovet for å motvirke fordommer og intoleranse gjennom opplyst og empatisk undervisning. Denne saken illustrer hvor viktig det er med kunnskap.

Etiske refleksjoner gir elevene muligheten til å reflektere over de moralske spørsmålene som kan oppstå (Kunnskapsdepartementet, 2017). Samarbeid med rådgivere og støttepersonell er også essensielt for å sikre at elever som trenger ekstra støtte eller veiledning, får det. Målet er å skape en undervisning som er fleksibel og tilpasset elevenes alder, modenhet og forståelsesnivå, og som oppmuntrer til respekt, toleranse og forståelse for ulike perspektiver samtidig som den støtter elevenes livsmestring.

1.6 Faglige begreper og relevante perspektiver

I dette prosjektet vil ulike undervisningsmetoder utforskes, med fokus på både objektiv undervisning og eksplisitte og implisitte holdninger. Undervisningen vil betraktes som et avgjørende verktøy for å formidle ulike synspunkter på homofili og legge grunnlaget for elevenes forståelse av dette komplekse emnet.

Det er viktig å erkjenne at dette er et normativt utfordrende område, hvor skolen må respektere både konservative religiøse ståsteder, mer liberale eller åpne religiøse perspektiver samt ikke-religiøse perspektiver. Skolen skal være en plattform for ikke-diskriminering og må ta hensyn til både de konservative og de skeives behov – i tillegg til alle dem som verken representerer skeivhet eller religiøs konservatisme. Dette prosjektet tar sikte på å belyse denne balansegangen, samtidig som det inkluderer relevante temaer som fritaksrett, samarbeid mellom skole og hjem, samt utviklingen av kognitiv empati. Disse elementene er essensielle for å besvare problemstillingen og bidrar til en dypere kontekstualisering av temaet.

Videre vil denne oppgaven utforske flere faglige begreper, med hovedvekt på kjønn, seksualitet, mangfold, undervisning og identitetsutvikling. Gjennom å undersøke disse begrepene i sammenheng med undervisning om ulike syn på homofili, vil oppgaven bidra til en mer helhetlig forståelse av temaet og dets relevans i undervisningssammenheng.

2 Bakgrunn for prosjektet

Dette prosjektet har som mål å utforske utfordringene ved å formidle ulike kristne syn på homofili i et klasserom. Hensikten er å bidra til en dypere forståelse av hvordan undervisning om kontroversielle temaer kan gjennomføres på en måte som ivaretar både religiøse overbevisninger og elevenes personlige utvikling. Det er spesielt interessant å utforske dette i lys av den norske kirken og den katolske kirken, da disse representerer både liberale og konservative perspektiver. I tillegg er disse de to største trossamfunnene i Norge, noe som gjør dem svært relevante for studien.

Elever i alderen 1.-10. klasse gjennomgår en betydelig personlig utvikling, og derfor er det avgjørende at lærere gir dem støtte og veiledning i denne fasen av livet. Her kommer livsmestring inn som et svært relevant tema.

2.1 Statistikk

Statistisk sentralbyrå (SSB) gjennomførte en undersøkelse i 2020 og 2021 knyttet til seksuell orientering i Norge, med et utvalg på 34 093 respondenter (Engvik, 2022). Resultatene viser at over 3000 av disse respondentene ikke identifiserte seg som heterofile, mens 210 var usikre eller ønsket ikke å svare. Dette innebærer at nesten 10% av respondentene falt utenfor kategorien heterofil. Det er imidlertid viktig å merke seg at denne undersøkelsen ble gjennomført blant personer over 18 år, og det er vanskelig å si hva tallene ville vært om også personer under 18 hadde blitt inkludert. En ytterligere utfordring er at ungdom kan være i en fase hvor de utforsker og forstår sin egen identitet, noe som kan gjøre dem mer tilbakeholdne med å definere eller uttrykke sin seksuelle orientering klart.

SSB-undersøkelsen dekker flere aspekter av livskvalitet og levekår gjennom en spørreundersøkelse, i tillegg til å inkludere registerinformasjon om blant annet utdanningsnivå, inntekt og landbakgrunn. En annen SSB-undersøkelse omhandler levekår blant ikke-heterofile. Resultatene viser at personer med ikke-heterofil seksuell orientering

oppgir lavere subjektiv opplevd livskvalitet sammenlignet med andre grupper, og er blant de som er minst fornøyd med livet generelt (Engvik, 2022).

2.1.1 Arbeid og utdanning

Høy sysselsetting er et viktig mål i norsk politikk, og arbeid anses som grunnlaget for velferd både for enkeltpersoner og samfunnet som helhet. Imidlertid viser statistikken at ikke-heterofile har en svakere tilknytning til arbeidslivet sammenlignet med heterofile. Dette kan delvis skyldes ulikheter i helse og utdanningsnivå.

Det er en markant andel av ikke-heterofile som kun har grunnskole som høyeste utdanning, og denne gruppen er overrepresentert blant uføre. Blant ikke-heterofile er det også færre yrkesaktive i alle aldersgrupper sammenlignet med heterofile. Spesielt blant unge ikke-heterofile er det mange som oppgir å være arbeidsuføre (Engvik, 2022).

2.1.2 Diskusjon og implikasjoner

Statistikken viser tydelig behovet for økt aksept og inkludering av ikke-heterofile i samfunnet og spesielt i skolen. Med en stor andel ikke-heterofile som opplever dårligere levekår og lavere tilknytning til arbeidslivet, er det viktig at skolen spiller en aktiv rolle i å skape et inkluderende miljø.

Grunnskolen har en sentral rolle i å forme individet og legge grunnlaget for fremtidig livsløp. Ved å prioritere inkludering og aksept i skolen, kan samfunnet potensielt oppnå bedre levekår og økt sysselsetting blant ikke-heterofile. Det er derfor viktig at både skoleledere, lærere og politikere tar tak i disse utfordringene og jobber for å skape et mer inkluderende samfunn for alle (Engvik, 2022).

2.2 Norsk skole og mangfoldskompetanse

I norsk skole er det et økende fokus på å integrere mangfoldskompetanse i undervisningen, noe som er viktig for å skape et inkluderende læringsmiljø. Åse Røthing, en norsk

kjønnsforsker, skoleforsker og religionsviter, er professor ved Seksjon for mangfoldsstudier ved Fakultet for internasjonale studier og tolkeutdanning ved Oslomet – storbyuniversitetet. Hun har også vært professor ved Høgskolen i Østfold. Røthing fremhever betydningen av konkret kunnskap, kjennskap til maktkritiske perspektiver og et skjerpet blikk for kompleksitet som sentrale elementer i å utvikle mangfoldskompetanse (Røthing, 2017, s. 19).

Røthing peker på sammenhengen mellom økt kunnskap og forståelse av maktkritiske perspektiver, som gir bedre forutsetninger for å håndtere komplekse sosiale sammenhenger. Sentralt i denne sammenhengen står begrepet interseksjonalitet, som understreker viktigheten av å se ulike forhold i sammenheng for å forstå både strukturell undertrykkelse og den enkeltes situasjon.

Interseksjonalitet innebærer å se hvordan ulike sosiale kategorier som kjønn, klasse, etnisitet, seksuell orientering, funksjonshemming, religion og alder samvirker og skaper unike opplevelser av privilegium og undertrykkelse. Dette perspektivet anerkjenner at identiteter er komplekse og at individer kan oppleve flere former for diskriminering samtidig, som påvirker deres liv på ulike måter.

Tradisjonelle kjønnsroller og normer skaper betydelige barrierer for likestilling, spesielt for kvinner og ikke-binære personer, som ofte møter diskriminering forsterket av andre faktorer som etnisitet eller sosial klasse. Økonomisk status og sosial klasse påvirker sterkt tilgangen til ressurser som utdanning, helsevesen og bolig. Personer fra lavere sosioøkonomiske bakgrunner møter flere utfordringer enn de fra mer velstående familier, noe som kan føre til en ond sirkel av begrensede muligheter og vedvarende fattigdom.

Diskriminering basert på etnisk bakgrunn har alvorlige konsekvenser for individers livsmuligheter og behandling i samfunnet. Rasistiske holdninger og strukturell rasisme begrenser tilgangen til arbeid, utdanning og andre viktige ressurser, noe som kan ha langvarige effekter på livskvaliteten. LHBT+-personer opplever diskriminering og fordommer både i og utenfor skolen, noe som kan påvirke deres mentale helse og følelse av tilhørighet negativt. Personer med funksjonsnedsettelse møter fysiske og sosiale barrierer som hindrer full deltakelse i samfunnet, inkludert mangel på tilgjengelige fasiliteter og nødvendig støtte.

Religionsfrihet er en grunnleggende rettighet, men religiøse minoriteter opplever ofte diskriminering og mangel på forståelse for deres tro og praksis. Dette kan manifestere seg i hverdagslig diskriminering og manglende tilrettelegging for religiøse behov.

Aldersdiskriminering påvirker både unge og eldre på ulike måter. Unge mennesker kan bli undervurdert eller ikke tatt seriøst, mens eldre personer kan møte hindringer knyttet til arbeid og tilgang til helse- og sosialtjenester. Disse ulike formene for diskriminering og marginalisering understreker behovet for en helhetlig tilnærming til likestilling og rettferdighet i samfunnet, som sikrer at alle individer, uansett bakgrunn, får like muligheter og blir behandlet med respekt.

Å integrere interseksjonelle perspektiver i undervisningen er viktig for å skape en forståelse for hvordan disse ulike forholdene samvirker og påvirker elevenes liv. En lærer bør være bevisst hvordan ulike aspekter ved elevenes bakgrunn og identitet virker sammen. For eksempel kan en elev økonomisk velstående hjem være utsatt på grunn av sin religiøse tilhørighet, eller en elev med en funksjonsnedsettelse som også opplever diskriminering på grunn av sin etniske bakgrunn. Et annet eksempel kan være en ikke-binær elev som møter utfordringer både knyttet til kjønnsidentitet og sosial klasse, noe som kan påvirke deres tilgang til ressurser og støtte, samt deres opplevelse av tilhørighet og aksept i skolehverdagen. Dette bidrar til å utvikle en mer nyansert forståelse av mangfold og likestilling, og fremmer et inkluderende læringsmiljø hvor alle elever kan føle seg sett og respektert. Gjennom å anvende Røthings tilnærming til mangfoldskompetanse kan skolen bidra til å forme elever som er bedre rustet til å håndtere og verdsette kompleksiteten i dagens samfunn.

I tillegg til Røthings perspektiver er normkritisk pedagogikk et fremtredende tema i norsk skole. Øystein Djupedal, tidligere statsråd, var en pådriver for rapporten "Å høre til: Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø," som fremmer et normkritisk perspektiv som bør integreres i lærerutdanningene og relevante læreplaner. Djupedal-utvalget ble oppnevnt i statsråd i 2013, og rapporten NOU 2015:2 ble overlevert til kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen i 2015 (NOU 2015:2, 2015). Denne tilnærmingen utfordrer normer som bidrar til ekskludering og diskriminering, og legger vekt på å skape inkluderende undervisningspraksiser (Garvik, 2021).

Normkritiske perspektiver springer ut fra ulike maktkritiske teoretiske tradisjoner, inkludert kritisk pedagogikk, postkolonial teori og skeiv teori (queer teori). Disse perspektivene inviterer til kritisk refleksjon rundt hvordan privilegier opprettholdes og hvordan normer kan hindre mangfold og trygg identitetsutvikling (Røthing, 2017, s. 20).

Kevin Kumashiros bok "Troubling Education" har vært en viktig inspirasjonskilde for normkritiske perspektiver i nordisk kontekst. Kumashiro, en anerkjent pedagog og forsker, identifiserer fire former for inkluderende undervisning. Dette dreier seg om undervisning *for* «de andre», *om* «de andre», undervisning som er kritisk til privilegier og andregjøring og undervisning som endrer studenter/elever og samfunn. Disse tilnærmingene søker ikke bare å synliggjøre maktstrukturene, men også å bidra til varige endringer i både undervisning og samfunn (Røthing, 2017, s. 24).

Dermed er det klart at mangfoldskompetanse og normkritiske perspektiver spiller en sentral rolle i å utvikle en inkluderende undervisningspraksis i norsk skole, og det er viktig for lærere, elever, skoleledere og forskere å utvikle et bevisst blikk for disse temaene.

2.3 KRLE: Objektivitet i loven

I norsk skole er vi bundet av lover som regulerer undervisning. Opplæringsloven, som utgjør en viktig del av dette juridiske rammeverket, fastsetter ikke bare skolens verdigrunnlag, men gir også klare retningslinjer for undervisningens innhold og elevenes rettigheter, samt foreldrenes rettigheter som foresatte. Spesielt når det gjelder religionsundervisningen, har det vært en omfattende diskusjon om hvordan undervisningen skal utformes, samt spørsmål om muligheten for fritak fra denne undervisningen. I 2007 ble KRL-faget dømt av Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg. Grunnlaget var at «den norske skolen har en kristen formålsparagraf og at kristendommen har en svært dominerende stilling» (Amble, 2007). Dette har bidratt til å forme utviklingen av lovgivningen på dette området.

I dag er det egne bestemmelser i opplæringsloven som omhandler religionsundervisningen (§2-4) og retten til fritak fra denne undervisningen (§2-3a). Disse bestemmelsene har en forankring i internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, som er en del av norsk lov

gjennom menneskerettsloven. Denne tilknytningen til internasjonal rettferdighetsdiskurs viser at norsk lovgivning om religionsundervisning ikke bare er basert på nasjonale hensyn, men også tar hensyn til internasjonale standarder for menneskerettigheter (Andreassen, 2016, s. 32).

Dermed blir det tydelig at religionsundervisningen i norsk skole ikke bare påvirkes av nasjonal lovgivning, men også av internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter. Dette understreker det nære og til tider komplekse forholdet mellom religion, rett og utdanning.

2.3.1 Paragraf 1-3

Fritaksretten er et juridisk prinsipp som gir elever og foresatte muligheten til å velge bort visse deler av undervisningen som strider mot deres religiøse eller livssynsmessige overbevisninger og den lyder som følger:

Opplæringa skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og dei som har læretid i bedrift, historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfridom, nestekjærleik, tilgiving, likeverd og solidaritet, verdiar som også kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn, og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og den felles internasjonale kulturtradisjonen.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den enkelte si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

(Opplæringslova, 2023, § 1-3)

§1-3 av opplæringsloven (2023) tydeliggjør formålet med opplæringen, og understreker viktigheten av samarbeid mellom skole og hjem for å åpne dører mot verden og fremtiden.

Denne bestemmelsen legger grunnlaget for hva som skal være kjerneverdiene og målene for opplæringen i norsk skole. Videre fastsetter loven overordnede verdier for undervisningen, med røtter i både kristen og humanistisk arv og tradisjon. Disse verdiene inkluderer respekt for menneskeverd og natur, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Det bemerkes at disse verdiene også finnes i ulike religioner og livssyn, og at de er forankret i menneskerettighetene. Dette peker mot en politisk og verdimesig tolkning som har som intensjon å være inkluderende, men det kan også sees som en konstruksjon for å gjøre kristne verdier universelle og i tråd med menneskerettighetene.

Opplæringen skal også utvide kjennskapet til og forståelsen av den nasjonale kulturarven og den felles internasjonale kulturtradisjonen. Dette betyr at elevene skal bli kjent med både norske tradisjoner og de globale tradisjonene som har formet menneskeheten. Gjennom dette skal elevene lære å respektere kulturelt mangfold og forstå at ulike kulturelle perspektiver bidrar til en rikere forståelse av verden.

I tillegg legger §1-3 (2023) vekt på at opplæringen skal fremme demokrati, likestilling og vitenskapelig tankemåte. Disse prinsippene er essensielle for å forbedre elever til å bli aktive og ansvarlige borgere i et demokratisk samfunn. Skolen skal være en arena hvor elever lærer å verdsette demokratiske prosesser og likestilling mellom kjønnene, og hvor de blir oppmuntret til å tenke kritisk og vitenskapelig.

Andreassen (2016) påpeker at dette perspektivet kan ha motstridende elementer, og at det kan tolkes som et forsøk på å gi kristne verdier en universell gyldighet. Han understreker også at verdier som uttrykkes i formålstenkningen, er gjenstand for debatt og tolkning. Det er flere perspektiver på hvordan disse verdiene skal forstås og tolkes, og slike diskusjoner viser at verdier ikke er statiske, men dynamiske og åpne for fortolkning (Andreassen, 2016, s. 33).

Jeg er enig med Andreassens tanke om at dette perspektivet kan ha motstridende elementer, men jeg er ikke nødvendigvis enig i tanken om at det er et forsøk på å gi kristne verdier en universell gyldighet. Jeg mener at opplæringsloven §1-3 (2023) på en god måte reflekterer de verdiene og målene som skolen bør arbeide mot. Ved å vektlegge både historisk og kulturell innsikt samt vitenskapelig tenkemåte, blir elever godt rustet til å møte fremtidens utfordringer.

Etter min mening er det viktig at skolen opprettholder en vitenskapelig tilnærming til undervisning, samtidig som den viser respekt for elevenes religiøse overbevisninger. Å

fremme kritisk tenkning og åpen dialog kan hjelpe elever å navigere og forstå sammenhengen mellom vitenskap og tro, uten at det ene utelukker det andre.

2.3.2 Likestilling i opplæringen

Likestilling er en sentral verdi som fremheves i opplæringsloven. Dette innebærer at skolen skal arbeide aktivt for å fremme like muligheter for alle elever, uavhengig av kjønn. Å fremme likestilling handler ikke bare om å sikre at gutter og jenter har like muligheter til å delta i alle fag og aktiviteter, men også om å utfordre kjønnsstereotyper og arbeide mot diskriminering. Enten man er heterofil eller ikke, er det et uttalt mål at man skal fullføre skolen med mest mulig like muligheter.

Skolen har en viktig rolle i å forme elevenes forståelse av likestilling. Gjennom bevisst pedagogisk praksis kan lærere bidra til å utvikle elevenes kritiske bevissthet rundt kjønn og likestilling. Dette inkluderer å legge til rette for diskusjoner om kjønn, utfordre tradisjonelle kjønnsroller, og inkludere et bredt spekter av perspektiver i undervisningen. Ved å gjøre dette kan skolen bidra til å skape en kultur der likestilling verdsettes og etterleves.

Videre innebærer likestilling i skolen også å sikre at alle elever har likeverdig tilgang til ressurser og muligheter. Dette kan omfatte alt fra å sørge for at både jenter og gutter har tilgang til samme kvalitet på undervisningen i alle fag, til å sikre at alle elever har mulighet til å delta i ulike aktiviteter, uavhengig av kjønn.

2.3.3 Konflikt mellom vitenskapelig tenkemåte og religiøse livssyn

En viktig diskusjon i sammenheng med §1-3 (Opplæringsloven, 2023) er potensielle konflikter mellom vitenskapelig tankemåte og religiøse livssyn. I et skolemiljø som er forpliktet til å fremme vitenskapelig tenkning, kan det oppstå spenninger når vitenskapelige forklaringer utfordrer religiøse overbevisninger.

For eksempel kan evolusjonsteorien være i strid med tolkninger av skapelsesberetninger fra ulike religioner. Skolen har et ansvar for å undervise om vitenskap på en måte som er faktabasert og pedagogisk forsvarlig, samtidig som den viser respekt for elevenes religiøse overbevisninger. Dette kan være en krevende balansegang, hvor skolen må sikre at elevene får en grundig vitenskapelig opplæring uten å krenke deres personlige tro.

Skolen må derfor finne måter å navigere disse konfliktene på, for eksempel ved å fremme åpen dialog og kritisk tenkning. Elever kan bli oppfordret til å undersøke og reflektere over hvordan ulike synspunkter kan sameksistere og hvordan de selv kan danne seg et balansert og informert syn på verden. For eksempel så skal elever med stor tillit til evolusjonsteorien kunne utvikle forståelse for elever med en kreasjonistisk tankemåte – og motsatt.

Det er også viktig å adressere kontroversielle temaer i skolen, som for eksempel konverteringsterapi av homofile. Konverteringsterapi, også kjent som homoterapi, refererer til forsøk på å endre en persons seksuelle orientering eller identitet gjennom terapi eller andre metoder.

Det er bred enighet blant helseorganisasjoner og fagfolk om at konverteringsterapi er skadelig og ineffektivt. I juni 2023 ble det lagt frem et lovforslag mot konverteringsterapi, og dette ble lovfestet noen måneder senere (Endringslov til straffeloven, 2023). Slike praksiser kan føre til alvorlige mentale og emosjonelle problemer hos de som utsettes for dem, og de står i strid med prinsippene om respekt for individets verdighet og retten til å være seg selv. Skolen må derfor være klar i sin fordømmelse av konverteringsterapi og sørge for at undervisningen omfatter informasjon om LHBT+-relaterte spørsmål på en inkluderende og respektfull måte.

2.3.4 Paragraf 2-4

Opplæringsloven har utformet en egen paragraf knyttet til religionsfaget, og den lyder som følger:

Kristendom, religion, livssyn og etikk er eit ordinært skolefag som normalt skal samle alle elevar. Undervisninga i faget skal ikkje vere forkynnande.

Undervisninga i kristendom, religion, livssyn og etikk skal gi kjennskap til kristendommen, andre verdsreligionar og livssyn, kjennskap til kva kristendommen har å seie som kulturarv og til etiske og filosofiske emne.

Undervisninga i kristendom, religion, livssyn og etikk skal bidra til forståing, respekt og evne til dialog mellom menneske med ulik oppfatning av trudoms- og livssynsspørsmål.

Undervisninga i kristendom, religion, livssyn og etikk skal presentere ulike verdsreligionar og livssyn på ein objektiv, kritisk og pluralistisk måte. Dei same pedagogiske prinsippa skal leggjast til grunn for undervisninga i dei ulike emna.

(Opplæringslova – oppl, 1998, § 2-4)

I paragraf 2-4 av opplæringsloven (1998) fastsettes retningslinjer for undervisningen i faget kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE). Faget betraktes som et ordinært skolefag og skal ikke ha et forkynnende formål. Dette innebærer at undervisningen ikke skal fremme en spesifikk tro eller religion. I §2-3a, retten til fritak (1998), presiserer også at det ikke kan gis fritak fra fagets kunnskapsinnhold, noe som betyr at alle elever, uavhengig av deres bakgrunn, skal lære om ulike religioner og livssyn. Bakgrunnen for faget er både sekulær og pedagogisk, og det vektlegges som verdifullt kunnskapsstoff og viktige ferdigheter å tilegne seg i KRLE-faget (Andreassen, 2016, s. 34).

Opplæringsloven understreker også viktigheten av å presentere ulike religioner og livssyn på en objektiv, kritisk og pluralistisk måte. Dette reiser utfordringer for religionsundervisningen og religionsdidaktikken, da det kan være vanskelig å være både objektiv og kritisk samtidig. Objektivitet i denne konteksten handler ikke om å være nøytral, men om å presentere religionsstoffet saklig og likeverdig. Det betyr at ingen religioner eller livssyn skal gis forrang fremfor andre. I tillegg innebærer det å være distansert fra undervisningsstoffet på det personlige plan, selv om man kan ha en religiøs eller livssynsmessige overbevisning selv (Andreassen, 2016, s. 35).

Opplæringsloven, sammen med skolens formålparagraf og lærerplanens overordnede del, gir retningslinjer for hvordan skoler skal håndtere temaer som kjønnsidentitet og kjønns mangfold. Det er viktig å lete etter bestemmelser som understreker inkludering, likestilling og respekt for mangfold. Disse retningslinjene bør danne grunnlaget for KRLE-undervisning som tar opp temaer knyttet til homofili og livsmestring, da opplæringsloven regulerer ulike aspekter av norsk utdanningssystem, inkludert KRLE-undervisning, og vektlegger prinsippene om inkludering, likestilling og respekt for mangfold.

2.3.5 Paragraf 2-3a

Fritaksretten er en sentral del av norsk skolelovgivning og spiller en viktig rolle for å ivareta elevenes og foreldrenes religiøse og filosofiske overbevisninger. Opplæringsloven, spesielt §2-3a (1998), fastsetter rammene for denne retten og gir elever muligheten til å be om fritak fra visse deler av undervisningen som de opplever som støtende eller krenkende i forhold til deres egen religion eller livssyn. Denne bestemmelsen understreker skolens plikt til å respektere mangfoldet i elevenes bakgrunn og sikre likeverdig opplæring for alle, samtidig som den balanserer behovet for å gi en helhetlig og inkluderende undervisning.

Skolen skal vise respekt for elevane og foreldra sine religiøse og filosofiske overtydingar og sikre retten til likeverdig opplæring.

Elevar skal etter skriftleg melding frå foreldra få fritak frå dei delar av undervisninga ved den enkelte skolen som dei ut frå eigen religion eller eige livssyn opplever som utøving av ein annan religion eller tilslutning til eit anna livssyn, eller som dei på same grunnlag opplever som støytande eller krenkjande. Det er ikkje nødvendig å grunngi melding om fritak etter første punktum.

Det kan ikkje krevjast fritak frå opplæring om kunnskapsinnhaldet i dei ulike emna i læreplanen. Dersom skolen på eit slikt grunnlag ikkje godtek ei melding om fritak, må skolen behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova.

Skolen skal ved melding om fritak sjå til at fritaket blir gjennomført, og leggje til rette for tilpassa opplæring innanfor læreplanen.

Skoleeigaren skal årleg informere elevane og foreldra til elevar under 15 år om reglane for fritak og om innhaldet i opplæringa.

Elevar som har fylt 15 år, gir sjølv skriftleg melding som nemnt i andre ledd.
(Opplæringslova – oppll, 1998, § 2-3a)

Denne bestemmelsen innebærer at elever har mulighet til å be om fritak fra spesifikke deler av undervisningen av religiøse eller kulturelle grunner, inkludert emner som berører kjønnsidentitet og seksualitet. Mens fritaksretten er viktig for å respektere individuelle overbevisninger, medfører den også utfordringer for både skoler og lærere.

Skolens utfordringer inkluderer å opprettholde et inkluderende læringsmiljø samtidig som de imøtekommer individuelle fritaksforespørsler. Dette kan være en kompleks oppgave, da det å tilpasse undervisningen for fritatte elever kan være ressurskrevende og kreve en balanse mellom individuelle rettigheter og et inkluderende miljø. Lærerne står også overfor utfordringer knyttet til tilpasning av undervisningsmetoder, opprettholdelse av nøytralitet og skapning av et inkluderende læringsmiljø. Å tilpasse undervisningen for fritatte elever kan påvirke undervisningens dynamikk og utfordre lærernes evne til å opprettholde nøytralitet, spesielt når fritak knyttes til sensitive emner som homofili.

Samfunnsmessig kan fritaksretten føre til risiko for segregasjon og opprettholdelse av stereotype oppfatninger. Ved å isolere en gruppe elever fra viktig informasjon kan fritaksretten forsterke stereotyper og påvirke samfunnets evne til å omfavne mangfold og forståelse.

Det er viktig å merke seg at fritaksretten, slik den er formulert i opplæringslovens paragraf 2-3a (1998), ikke skal gi elever fritak fra kunnskapsinnholdet i læreplanen. Dette betyr at elever ikke kan be om fritak fra undervisning om emner som berører homofiles situasjon, sårbarhet, levekår eller lignende. Formålet med opplæringen er å gi elevene en helhetlig og mangfoldig forståelse av samfunnet de lever i, inkludert kunnskap om ulike livssituasjoner og perspektiver. Fritaksretten er derimot ment å respektere individuelle overbevisninger og religiøse eller filosofiske standpunkter. Det gir foreldre, muligheten til å be om fritak fra spesifikke aktiviteter eller undervisningselementer som de opplever som i strid med deres religiøse eller filosofiske overbevisninger. Dette kan inkludere deltakelse i religiøse seremonier eller aktiviteter, men det bør ikke omfatte fravær fra undervisning om emner som er viktige for å forstå og respektere ulike samfunnsgrupper.

Når det gjelder fritak fra Pride-arrangementer, er dette et komplekst spørsmål som utfordrer balansen mellom å respektere foreldrenes rettigheter og behovet for å fremme inkludering og toleranse i skolemiljøet. På den ene siden kan noen foreldre føle at deltakelse i Pride-arrangementer er i strid med deres religiøse eller kulturelle overbevisninger, og de kan ønske fritak for sine barn av den grunn. På den andre siden er Pride et viktig symbol på kampen for LHBT+-rettigheter og inkludering, og å tillate fritak fra slike arrangementer kan signalisere manglende støtte til disse gruppene og deres rettigheter. Det er viktig for skolen å finne en balanse som respekterer foreldrenes rettigheter samtidig som den sikrer at alle elever får en inkluderende og mangfoldig utdanning.

Å nekte elever kunnskap om ulike livssituasjoner og perspektiver kan føre til manglende forståelse, empati og respekt for mangfold i samfunnet. Derfor er det viktig at skoler og lærere tydelig kommuniserer at fritaksretten ikke omfatter fritak fra undervisning om viktige samfunnstemaer, inkludert homofiles situasjon eller historiske og eksisterende religiøse syn på homofili. Samtidig må skoler og lærere sikre at undervisningen gjennomføres på en måte som respekterer foreldres individuelle overbevisninger og skaper et inkluderende læringsmiljø for alle elever.

2.4 Det tverrfaglige temaet livsmestring

Innføringen av det tverrfaglige temaet livsmestring i skolen høsten 2020 markerer en viktig utvikling i norsk utdanningspolitikk. Livsmestring er ikke bare et tillegg til den akademiske læreplanen, men en essensiell del av elevenes utvikling, med det overordnede målet om å fremme god psykisk og fysisk helse, samt å støtte dem i å ta ansvarlige livsvalg. Gjennom livsmestring lærer elevene å forstå og påvirke faktorer som påvirker deres mestring av eget liv, inkludert håndtering av både medgang og motgang (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Livsmestring berører en rekke områder, fra seksualitet og kjønn til verdier, mening i livet, grensesetting, og håndtering av tanker, følelser og relasjoner. Denne bredden gjør temaet avgjørende, da det sikrer at elevene utvikler et positivt selvbilde og en trygg identitet i barne- og ungdomsårene, noe som igjen påvirker deres helsevalg og bidrar til folkehelsen. Stortinget understreket betydningen av livsmestring i meldingen nr. 28 (2015-2016), der livsmestring

ble integrert i alle fag for å gi elevene en helhetlig forståelse av temaet. Det er ikke bare et individuelt anliggende, men også et samfunnsmessig og sosialt perspektiv som berører samfunnet som helhet.

Livsmestring er en helhetlig tilnærming til utdanning som går utover akademisk kunnskap ved å ruste elever med ferdigheter og ressurser for å håndtere utfordringer og trivsel gjennom hele livet. Ved å integrere livsmestring i utdanningen, sikter man på å skape en mer balansert og helhetlig utvikling hos elevene. Dette inkluderer å fremme emosjonell intelligens, selvbevissthet, empati og sosiale ferdigheter. Jeg mener at en viktig del av livsmestring handler om å gi elevene strategier for å håndtere stress og motgang. Dette kan for eksempel være å lære teknikker for stresshåndtering, mindfulness og problemløsning. Jeg tror det er avgjørende ferdigheter i en verden preget av rask endring og usikkerhet.

Undervisning i livsmestring kan også bidra til bedre mental helse blant elever ved å redusere forekomsten av angst, depresjon og andre mentale helseproblemer. Dette skaper et mer positivt læringsmiljø og har en langvarig positiv effekt på elevenes generelle livskvalitet. Livsmestring er derfor en kritisk komponent i utdanningen, da den forbereder elevene på et helhetlig vis til å trives både personlig og profesjonelt. I tillegg til å gi konkrete ferdigheter, fokuserer tilnærmingen på å skape et trygt og støttende læringsmiljø der elevene føler seg sett, hørt og akseptert.

Denne tilnærmingen til utdanning reflekterer erkjennelsen av at det ikke bare handler om å forberede elever til yrkeslivet, men også om å ruste dem for et meningsfylt og balansert liv. Religion kan spille en avgjørende rolle i å gi mening til elevers liv, da det ofte gir rammer for moral, verdier og identitet. Derfor er det viktig å respektere deres opplevelse av meningsfullhet innenfor sin religion, da dette kan være en sentral del av deres personlige utvikling og livsutfoldelse.

Ved å integrere respekt for religiøse og kulturelle verdier i utdanningen, kan skolen bidra til å styrke elevers følelse av tilhørighet og identitet. Dette kan også hjelpe dem med å utvikle empati og forståelse for ulike livssyn og verdensoppfatninger, noe som er avgjørende for å skape et inkluderende samfunn preget av respekt og toleranse. Samtidig bidrar en slik

tilnærming til å fremme elevenes evne til å håndtere livets utfordringer og være aktive deltakere i samfunnet, som ansvarlige borgere som bidrar positivt til fellesskapet.

2.4.1 Implementering av livsmestring i skolen: utfordringer og muligheter

Implementeringen av livsmestring i skolen er et komplekst spørsmål som krever grundig vurdering av ulike faktorer. På den ene siden kan inkluderingen av livsmestring i læreplanen sees som en positiv utvikling, da det gir elevene nødvendige ferdigheter for å håndtere utfordringer og trivsel gjennom hele livet. Dette kan bidra til å fremme god psykisk og fysisk helse blant elevene og hjelpe dem med å ta ansvarlige livsvalg.

Samtidig står skolene overfor en rekke utfordringer når det gjelder å implementere livsmestring i undervisningen. Lærerne må allerede håndtere et bredt spekter av oppgaver, og å legge til ansvar for å undervise i livsmestring kan være ressurskrevende og utfordrende, spesielt uten tilstrekkelig opplæring og støtte. Det er også viktig å vurdere hvordan undervisningen i livsmestring kan påvirke elevenes privatliv og eventuelt komme i konflikt med hjemmets verdier.

For å sikre en vellykket implementering av livsmestring i skolen, er samarbeid og kommunikasjon nøkkelen. Skolen bør samarbeide tett med foreldre og gi dem muligheten til å være delaktige i prosessen. Det er også viktig å tilby lærere tilstrekkelig opplæring og ressurser, slik at de er rustet til å undervise i livsmestring på en effektiv og sensitiv måte.

På denne måten kan skolen spille en viktig rolle i å utruste elevene med de ferdighetene de trenger for å håndtere utfordringer og trivsel gjennom hele livet, samtidig som de respekterer elevenes privatliv og verdier.

3 Religiøse syn på homofili

Det er ikke noe i selve fenomenet religion som nødvendigvis tilsier at religion må være homofientlig. Men like fullt er det slik at homoseksualitet som fenomen ikke er uproblematisk innenfor religiøse rammer (Endsjø, 2009, s. 94). Akkurat som heteroseksualitet, er homoseksualitet ofte en kompleks og mangfoldig realitet som ikke nødvendigvis er ensartet i alle religiøse og kulturelle kontekster. I mange religiøse og kulturelle sammenhenger er kjønnet til ens seksualpartner ikke alltid avgjørende. Det som er mer eksplisitt relevant, er ofte handlingene som utspiller seg mellom to mennesker, uavhengig av deres kjønn. Dette aspektet understreker variasjonen innenfor religiøse tolkninger av seksualitet og viser at det ikke er en universell avvisning av likekjønnet intimitet (Endsjø, 2009, s. 93).

På den andre siden har noen religiøse tradisjoner fokusert sterkt på kjønn, der det mannlige og kvinnelige ofte ikke betraktes som likestilte. Denne forskjellen i perspektiv reflekterer også synet på homoseksualitet, der likekjønnet sex ikke nødvendigvis sees som like akseptabelt som heteroseksuell aktivitet. En ekstra faktor som må vurderes når man undersøker forholdet mellom likekjønnet sex og religion, er at den homofile identiteten er en moderne konstruksjon. Begrepet «homoseksualitet» ble først introdusert på 1800-tallet, og det representerer en ny tilnærming til seksuell identitet som ikke alltid har vært til stede i menneskets historie. Samtidig har det vært utbredte forestillinger gjennom historien om mennesker som foretrekker å unngå seksuell omgang med personer av samme kjønn, selv om begrepet homoseksualitet i seg selv ikke eksisterte.

Vi befinner oss i en tid hvor seksuell identitet ofte kategoriseres i tre hovedgrupper: heterofile, homofile og bifile. Det er viktig å erkjenne at disse kategoriene ikke er klart definerte, og de fleste som har samleie med personer av samme kjønn definerer seg ikke nødvendigvis som hverken homofile, lesbiske eller bifile. Den komplekse siden ved moderne seksuell identitet krever en mer nyansert tilnærming når man vurderer religiøse synspunkter på likekjønnet sex.

Endsjøs fremheving av variert statistikk om homofili rundt om i verden, fra Norge til Pakistan, Iran, USA og Russland, gir en viktig kontekst for å forstå de kulturelle variasjonene

i aksept og avvisning av likekjønnet intimitet. Denne innsikten er vesentlig når man utforsker religiøse holdninger til homofili, da den viser at slike synspunkter ikke er universelle, men ofte formet av lokale kulturelle og religiøse kontekster (Endsjø, 2009, s. 94).

3.1 Kristne syn på homofili

I lys av den komplekse og varierende naturen til religiøse synspunkter på homofili, er det avgjørende å utforske spesifikke trosretningers perspektiver. I dette tilfelle inkluderer det både den katolske kirke og den norske kirke, som hver for seg har utviklet forskjellige synspunkter på homofil legning.

Homofili har vært et kontroversielt tema innenfor kristendommen, og synspunktene varierer betydelig mellom ulike trosretninger og kirkesamfunn. Generelt sett er det et spekter av tolkninger og tilnærminger til hvordan man skal forstå og håndtere homofili i lys av kristen tro og lære. Noen kristne trosretninger, spesielt de som tolker Bibelen bokstavelig, betrakter homofilt samliv som syndig og i strid med Guds vilje slik det er uttrykt i Bibelen. Bibelens referanser til mannlig homoseksualitet i Det gamle testamentet (som i 1. Mosebok 19:5) og i Det nye testamentet (som i Romerne 1:26-27 og 1. Korinter 6:9-10) tolkes av noen som klare fordømmelser av homofili.

Andre kristne trosretninger og kirkesamfunn tolker Bibelen mer liberalt og understreker budskapet om kjærlighet, toleranse og medmenneskelighet. De argumenterer for at Bibelens kontekst må tas i betraktning, og at moderne forståelse av menneskelig seksualitet krever en mer nyansert tilnærming. Disse gruppene kan støtte homofiles rettigheter og inkludering i kirken, og noen kirkesamfunn har til og med velsignet likekjønnede ekteskap. Det er viktig å erkjenne at det ikke er én enhetlig kristen holdning til homofili, og at synspunktene kan variere betydelig innad i ulike kirkesamfunn og blant enkeltindivider. Samtidig er det også viktig å anerkjenne at menneskers syn på homofili innenfor kristendommen kan være dypt personlig og påvirket av deres tro, erfaringer og kulturelle bakgrunn.

Den katolske kirke har, som en sentral del av dette prosjektet, for meg blitt et viktig studieobjekt. Synspunkter innenfor den katolske tradisjonen går ofte ut på at homoseksuell

legning i seg selv ikke nødvendigvis er en synd, men likevel blir det ansett som objektivt sett feilrettet. Det betyr at den menneskelige seksualiteten burde vært rettet et annet sted: Henimot et annet kjønn for å unnfange flere menneskeliv, slik at jorda blir befolket i tråd med skapelsesberetningens ord: «Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere...» (1 Mos, 1,28). Denne nyanserte tilnærmingen er nødvendig å inkludere i studien for å gi innsikt i de konservative religiøse synspunktene som må vurderes når man underviser om homofili. Parallelt med den katolske kirken vil denne oppgaven også gjennomgå historien til den norske kirkes holdninger til homofili. Dette gir et klart bilde av hvordan synspunktene har utviklet seg over tid og hvordan den norske kirken har tilpasset seg endringer i samfunnets syn på homofili. Gjennom denne analysen håper jeg å fange essensen av hvordan religiøse institusjoner formes av og former samfunnets syn på likekjønnet kjærlighet om intimitet.

3.1.1 Den katolske kirkes syn på homofili

Katolske synspunkter på homofili reflekterer ofte en lære som hevder at homoseksuell legning i seg selv ikke er en synd, men likevel anses som moralsk upassende. Den katolske kirken har tradisjonelt holdt fast ved læren om at seksualiteten er forbeholdt ekteskapet mellom en mann og en kvinne, og dermed betraktes enhver seksuell praksis utenfor dette rammeverket som moralsk uakseptabel. Og ekteskapet er forbeholdt relasjonen mellom en mann og en kvinne. Homofile katolikker blir derfor utfordret med et dilemma, hvor eksistensen av deres legning anerkjennes, men utøvelsen av denne legningen betraktes som uforenlig med kirkens lære. Og retningen på seksualiteten deres dømmes uansett som feil. Men det er ikke bare omkring homoseksualitet, men også kjønn mer generelt at den katolske kirken er på kollisjonskurs med mange rådende oppfatninger i dagens Norge og mange andre steder i verden:

Feministteologer som norske Kari Elisabeth Børresen og brasilianske Ivone Gebara har begge påpekt at den katolske kirkens offisielle teologi er premoderne i sin tilnærming til sex og kjønn. Verdens største kirkesamfunn er i påfallende grad uvillig til å gå inn i samtidens kjønnsteoretiske debatter og la sin teologi bli aktualisert og kontekstualisert av dem. Med unntak av en liten åpning i sitatet fra synodefedrene i *Amoris Laetitia*, står pave Frans fast på at naturlige komplementære kjønnsforskjeller finnes, og at sosiale forestillinger om en viss individuell frihet i forhold til

kjønnsidentitet er falske. De er produkter av kjønnsideologiens ideologiske kolonisering og indoktrinering som i særlig grad rammer barn. Kjønn er ikke, som Judith Butler ville sagt, «en identitet som forsiktig blir konstruert i tiden, etablert i et ytre rom gjennom en stilisert gjentakelse av handlinger». Snarere enn konstruert er kjønn noe som for pave Frans kommer av en naturgitt seksualitet som er enten iboende mannlig eller kvinnelig – helt og fullt. (Løland, 2021)

Dette sitatet reflekterer en betydelig kløft mellom moderne kjønnsteori og den offisielle teologien til den katolske kirken, som av en del forskere oppfattes som preget av en premoderne tilnærming til sex og kjønn. Katolske feministteologer som Kari Elisabeth Børresen og Ivone Gebara kritiserer den katolske kirken for å være uvillig til å engasjere seg i samtidsdebatter om kjønn og for å ikke la sin teologi bli aktualisert og kontekstualisert av moderne kjønnsteoretiske perspektiver.

Pave Frans' standpunkt illustrer, som reflektert i sitatet, den konservative holdningen til den katolske kirken når det gjelder kjønn og seksualitet. Han understreker ideen om naturlige, komplementære kjønnsforskjeller og avviser ideen om individuell frihet når det gjelder kjønnsideidentitet, noe som står i motsetning til vår tids oppfatninger om kjønn som konstruert og flytende. For paven ligger kjønnsideidentitet fast – en gang for alle – fra fødselen av.

Sitatet antyder også en bekymring for påvirkningen av det pave Frans ser som kjønnsideologiens kolonisering og indoktrinering, spesielt rettet mot barn. Dette peker på den katolske kirkes bekymring for moderne ideer om kjønn og seksualitet, som de oppfatter som en trussel mot tradisjonelle verdier og læresetninger. Pave Frans bruker sterke ord når han taler om «kolonisering», som om det var en stormakt som tvang seg på utenfra og erobret samfunn med voldelig makt – slik koloniveldene en gang gjorde.

Jeg mener dette sitatet viser et tydelig bilde av den ideologiske kløften mellom den katolske kirken og moderne kjønnsteori, og illustrerer behovet for dialog og forståelse mellom disse to perspektivene. Dialog mellom kirken og moderne kjønnsteoretikere er viktig for å fremme forståelse og redusere polarisering. Den dype kløften skaper ofte en polarisert debatt hvor begge sider står fast på sine synspunkter uten å lytte til den andre. Ved å engasjere seg i

samtaler kan begge parter begynne å se verdien i den andres perspektiv og potensielt finne felles grunnlag.

Mine tanker er at en slik dialog kan også hjelpe den katolske kirken å reflektere over sine egne læresetninger og praksiser. Historisk sett har kirken utviklet sin teologi som en respons på nye filosofiske og vitenskapelige innsikter. En åpen dialog kan inspirere kirken til å modernisere sin forståelse av kjønn og seksualitet på måter som fortsatt er tro mot dens grunnleggende prinsipper. Samtidig kan kirken, med sin rike tradisjon og dyptgående teologiske refleksjon, tilby verdifulle bidrag til kjønnsteoretiske debatter. For eksempel kan kirkens vekt på menneskelig verdighet og etikk berike diskusjoner om hvordan samfunn skal forstå og respektere kjønns mangfold.

En dialog mellom kirken og kjønnsteoretikere kan også føre til bedre støtte og forståelse for LHBT+-personer innen kirkelige miljøer. Mange LHBT+-personer som er troende opplever konflikter mellom sin tro og sin seksuelle orientering eller kjønnsidentitet. En dialog kan bidra til å skape rom for aksept og støtte for disse individene innenfor kirkens fellesskap. Ved å engasjere seg i dialog kan kirken og kjønnsteoretikere også bidra til å bygge broer i samfunnet. Dette kan føre til en mer harmonisk sameksistens hvor ulike perspektiver respekteres og verdsettes. Dette er spesielt viktig i dagens globaliserte verden hvor kulturelle og ideologiske konflikter kan skape spenninger og splittelse.

I sum, selv om det er store forskjeller mellom den katolske kirken og moderne kjønnsteori, finnes det et sterkt behov for dialog og forståelse. Gjennom respektfull og åpen kommunikasjon kan begge sider arbeide mot et mer inkluderende og forståelsesfullt samfunn som anerkjenner og respekterer mangfold i kjønn og seksualitet.

3.1.2 Den katolske kirkes katekisme

Katekisme er en kort fremstilling av den kristne troen, spesielt brukt for barneundervisning. Dette utdraget fra den katolske kirkes katekisme gir en klar fremstilling av kirkesynet på homoseksualitet:

Homoseksualitet betegner forhold mellom menn eller kvinner som føler seksuell tiltrekning, utelukkende eller altoverveiende, mot personer av samme kjønn. Den gir seg meget forskjellige utslag, betinget av tid og kultur. Det psykiske opphav til den er fremdeles i stor grad uopplart. Med støtte i Den Hellige Skrift, som fremstiller dem som alvorlige utskeielser, har Tradisjonen alltid hevdet at "homoseksuelle handlinger er i seg selv tøylesløse". De strider mot naturloven. De utelukker den seksuelle handling fra å gi liv. De utgår ikke fra en sann følelsesmessig og seksuelt gjensidig utfyllelse. De kan ikke under noen omstendighet godkjennes. (Den katolske kirke, 2007)

Her defineres homoseksualitet som seksuell tiltrekning mellom personer av samme kjønn, og det understrekes at dette fenomenet kan variere kulturelt og historisk. Kirken hevder at opphavet til homoseksualitet fortsatt er uklart fra et psykologisk perspektiv. Videre begrunner katekismen sin avvisning av homoseksuelle handlinger med henvisning til Den Hellige Skrift og kirkes tradisjon. Homoseksuelle handlinger betraktes som alvorlige utskeielser som strider mot naturloven og det guddommelige designet for seksualiteten, som er å gi liv. Katekismen understreker også at homoseksuelle handlinger ikke oppfyller kravene til en sann følelsesmessig og seksuell gjensidig utfyllelse.

Dette utdraget fra katekismen tydeliggjør den katolske kirkes standpunkt, som avviser homoseksuelle handlinger som moralsk uakseptable. Det illustrerer også den religiøse begrunnelsen for dette synet, som bygger på teologiske prinsipper og fortolkning av hellige skrifter og tradisjon. Like fullt anerkjenner katekismen at homoseksualitet finnes:

Et ikke ubetydelig antall menn og kvinner viser grunnleggende homoseksuelle tendenser. Denne tilbøyelighet, som er objektivt feilrettet, utgjør en prøvelse for de fleste av dem. Disse må tas imot med respekt, medfølelse og fintfølelse. Alle utslag av

urettferdig diskriminering mot dem skal unngås. Slike personer er kalt til å virkeliggjøre Guds vilje i sitt liv, og dersom de er kristne, til å forene de vanskeligheter de kan møte i livet på grunn av sin legning, med Herrens korsoffer. (Den katolske kirke, 2007)

Dette utdraget fra den katolske katekismen anerkjenner at en betydelig del av befolkningen opplever homoseksuelle tendenser som en del av deres identitet. Det bemerkes at disse tendensene er objektivt rettet mot det som kirken anser som feil, men det understrekes samtidig at dette utgjør en prøvelse for de fleste av dem som opplever det. Videre oppfordres det til å møte personer med homoseksuelle tendenser med respekt, medfølelse og sensitivitet. Katekismen understreker viktigheten av å unngå urettferdig diskriminering mot disse personene og å anerkjenne deres verdighet som mennesker skapt av Gud. Samtidig peker katekismen på at personer med homoseksuelle tendenser, dersom de er kristne, er kalt til å leve i samsvar med Guds vilje og å akseptere de vanskelighetene de kan møte som følge av sin legning som en del av sitt offer for Gud.

Denne delen av katekismen balanserer anerkjennelsen av personers verdighet og respekt med kirkesynet på homoseksualitet, som fortsatt avviser handlingene som følger av disse tendensene. Det legges vekt på å møte enkeltpersoner med empati og medfølelse, samtidig som det opprettholdes et teologisk standpunkt om moralsk rett og galt i forhold til homoseksualitet.

Homoseksuelle mennesker er kalt til kyskhets. Ved selvbeherskelsens dyd, som virker oppdragende på den indre frihet, undertiden også støttet av et uegennyttig vennskap, ved bønn og sakramental nåde, kan og skal de gradvis og helhjertet nærme seg kristen fullkommenhet. (Den katolske kirke, 2007)

I dette utdraget fra den katolske katekismen blir det understreket at homoseksuelle mennesker er kalt til kyskhets. Dette betyr at de oppfordres til å leve i avholdenhet og å avstå fra handlinger som kirken anser som syndige i lys av deres seksuelle orientering. Dette kallet til

kyskhets bør realiseres gjennom selvbeherskelse, dyden, bønn, sakramental nåde, og i noen tilfeller, støttet av uegennyttig vennskap. Videre fremheves det at gjennom dyden selvbeherskelse, som bidrar til å utvikle indre frihet, og muligens støttet av vennskap og bønn, kan homoseksuelle mennesker gradvis nærme seg den kristne fullkommenheten. Denne delen av katekismen understreker kirkesynet på seksualitet generelt, og spesielt homoseksualitet, og oppfordrer til et liv i samsvar med kirkens lære om kyskhets og moralsk livsførsel.

Helt konkret kan dette tolkes som at den katolske kirken mener at alle homofile bør være seksuelt avholdet. Samtidig tilbyr den en vei mot åndelig vekst og utvikling gjennom selvbeherskelse, vennskap og bønn, selv om den innebærer avholdenhet fra visse former for intime relasjoner (Den katolske kirke, 2007).

I dette utdraget fra den katolske kirkes katekisme blir homoseksualitet behandlet med en tydelig referanse til kirkens tradisjonelle syn. Homoseksualitet defineres som forhold mellom personer av samme kjønn, og det erkjennes at dette fenomenet tar forskjellige former avhengig av tid og kultur, samtidig som det psykiske opphavet forblir uklart.

Katekismen understreker sterkt kirkens tradisjonelle ståsted basert på Den Hellige Skrift og Tradisjonen. Homoseksuelle handlinger karakteriseres som alvorlige utskielser og i strid med naturloven. Handlingene anses også å være tøylesløse og i motsetning til Guds vilje, da de ekskluderer den seksuelle handlingen fra å gi liv.

Selv i lys av dette negative synet på homoseksuelle handlinger, oppfordres leseren til å møte enkeltpersoner med homoseksuelle tilbøyeligheter med respekt, medfølelse, og fintfølelse. Det presiseres at all urettferdig diskriminering mot slike personer skal unngås.

Til slutt oppfordres homoseksuelle mennesker til gradvis og helhjertet å nærme seg kristen fullkommenhet, samtidig som de møter de utfordringene de kan støte på i livet på grunn av sin legning, med tro på Herrens korsoffer. Dette utdraget representerer dermed den katolske kirkes lære om homoseksualitet, preget av en tradisjonell forståelse av moral og seksualitet, samtidig som det legger vekt på behovet for respekt, medfølelse, og støtte overfor enkeltpersoner med homoseksuelle tilbøyeligheter.

3.2 Den norske kirkes syn på homofili

Nettsiden “Kirken.no” (u.d) har tatt for seg punktvis historien om LHBT+ i Den norske kirken. Innledningsvis har de skrevet: «Den norske kirke har rom for deg, uansett kjønn og seksualitet. Sånn har det ikke alltid vært.». Nedenfor tar jeg kortfattet for meg tidslinjen om LHBT+ sin historie.

Vi skal tilbake til året 1954. Dette året slo Bispemøtet fast at homoseksuelle handlinger er «perverse og forkastelige». På denne tiden sto det i straffeloven §213 at sex mellom menn forbys. 18 år senere, altså i 1972, blir straffeloven opphevet, og det er da ikke lenger forbudt for menn å ha sex med hverandre. Som en følge av det setter biskopene seg ned for å jobbe med spørsmål knyttet til homofili, kirkens holdninger og det bibelske materialet. Etter hvert etableres samtalegrupper, arbeidsgrupper og biskopene blir mer åpne for eventuelle endringer. I 1995 ønsker tre av biskopene å åpne for forbønn for likekjønnede par, men kirkemøtet stemmer mot at homofilt samlevende kan ansettes i kirken. Ola Steinholt, Sigurd Osberg og Rosemarie Køhn utgjør mindretallet i Bispemøtet (Den Norske kirke, u.d.).

Kapellan Siri Sunde, ble i 1997 tatt ut av prestedtjeneste etter at hun inngikk partnerskap med en kvinne. Samme år presiserer kirkemøtet at homofilt samlevende ikke kan være prest, diakon eller kateket. To år senere blir Sunde gjeninnsatt som prest takket være biskop Rosemarie Køhn. Siri Sunde har hatt en viktig rolle i endringene som har skjedd. Kirkehistoriker Hallgeir Elstad ved Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo mener avgjørelsen til Rosemarie Køhn er historisk. Hun er historisk da hun ble landets første kvinnelige biskop, i tillegg til å være lesbisk (Solli, 2022).

I 1998 blir Gunnar Stålsett utnevnt av den norske regjeringen til biskop i Oslo. Det var svært omstridt da Stålsett ble utnevnt som biskop. Han var kjent som en svært frittalende mann, og det var mange som var uenige i det han mente. Det at han kom inn som biskop gjorde at Køhn ikke lenger var like alene som homofiles forkjemper blant biskopene. Stålsett kom inn med samme holdninger som gjorde at deres liberale synspunkt ikke lenger var i mindretall. Kirken ble mer og mer liberal. Gunnar Stålsett ble beskyldt for å blande teologi og politikk, særlig

etter at han i 2001 ordinerte en prest som han visste var i et homofilt partnerskap (Madsen, 2022).

I 1999 sendte Rosemarie Køhn ut en pressemelding angående stillingen til Sunde, noe som skapte store uenigheter da dette sto i strid med tidligere beslutninger. I talen bruker Køhn kjærlighetsbudskapet hos Jesus. Han inkluderer alle og sier at alle må få leve et liv i sannhet. Ifølge Elstad er notatet Køhn leste opp på pressekonferansen et viktig teologisk dokument for fremtiden. Avgjørelsen til Køhn, og arbeidet og ærligheten til Sunde, har vært en viktig del av hvordan situasjonen i kirken har utviklet seg. Bispemøtet i 1999 slår fast at hver enkelt biskop kan avgjøre sine egne vurderinger i ansettelse av homofilt samlevende. Enkelte biskoper ønsker ikke å forplikte seg til, og følge, de ordninger og retningslinjer som Kirkemøtet har vedtatt. En slik fraskrivelse vil være ødeleggende for kirkens enhet (Den Norske kirke, u.d.).

I 2007 opphever biskopene vedtak som tidligere hindret homofile å bli ansatt i kirken og å motta forbønn, og kirkemøtet åpner for ulike syn på homofilt samliv. Året etter innføres det en ny ekteskapslov som gjør at det trengs en ny liturgi før prester kan vie likekjønnede. Biskopene understreker at alle prester kan og bør be for alle som ønsker forbønn. Fem år etter dette er det et splittet kirkemøte som stemmer ned forslaget om at likekjønnede par skal få gifte seg i kirken. Ved neste kirkevalg, i 2015, går Åpen folkekirke til valg for at de vil ha likekjønnet vigsel i kirken. De får da flertallet av stemmene. Etter valget vedtok kirkemøtet at det skal lages liturgi for vigsel av likekjønnede, og biskopene nedsetter en arbeidsgruppe for LHBT. De to neste årene arbeider kirkens LHBT-utvalg med en rapport knyttet til hvordan det er å ha LHBT-identitet og være ansatt i den norske kirke. De legger frem ulike anbefalinger. En rapport i 2020 viser at det fortsatt skjer diskriminering av mennesker med LHBT+-identitet i kirken. (Den Norske kirke, u.d.)

I 2022 erkjenner biskopene at kirken har påført homofile og lesbiske smerte da de i liten grad har tatt inn over seg homofiles livssituasjon. Det blir satt i gang kursing om LHBT+ for alle ansatte for å øke kunnskapen om temaet blant ansatte i kirken (Den Norske kirke, u.d.).

3.3 Stålsetts begrunnelse for aksept av homofil kjærlighet

Under preken ved 25-årsjubileumsgudstjeneste for Åpen kirkegruppe, den 11. februar 2001, holdt daværende biskop i Oslo, Gunnar Stålsett en preken. Dette er en preken som tydelig tar for seg homofiles rettmessige plass i kirken, uten å eksplisitt snakke om homofile som en gruppe. Stålsett begynner preken med følgende ord: «En viktig milepæl i kirkes liv. Vi feirer gudstjeneste i glede over et fellesskap som har gitt håp og mot. Vi samles i takknemlighet over at noen har våget å lese Bibelen med nye briller.» (Stålsett, 2002, s. 149).

Stålsett holdt prekenen i anledning 25-årsjubileum for Åpen kirkegruppe – en gruppe for homofile som søkte sammen i et kristent fellesskap som var ganske unikt i sitt slag i Norge på et tidspunkt da homofili var lite akseptert både innenfor og utenfor Den norske kirke. Biskopen uttrykker indirekte takknemlighet til gruppen av kristne homofile fordi de viste mot til å tolke bibeltekster annerledes – antakelig særlig i forhold til synet på homofili.

Litt lenger ned i prekenen sier han noe jeg syntes passer svært godt: «Vi er ennå underveis. Å Være underveis i kirken betyr strid. Men den dag kommer da vi i kirken vil rekke hverandre hender i bønn om tilgivelse.» (Stålsett, 2002, s. 149).

Å være underveis betyr innenfor kristen tro å innrømme at man ikke innehar hele sannheten, fordi den kun ligger hos Gud. Mennesket ser bare stykkevis og delt, som Paulus skriver i 1 Kor 13. Det er en tanke Stålsett bruker for å forberede og rettfærdiggjøre aksept for homofile i kirken. I tillegg bruker han ordet strid, hvilket er interessant fordi det er en tanke som kan videre begrunne at det å ta parti for homofile mot diskriminering både innenfor og utenfor kirken fører ofte til konflikt med enkeltpersoner og enkeltgrupper. «En dag kommer», sier biskopen – som et løfte og som en tro – som om all smerte som er påført ulike parter i uenigheten og striden rundt homofilis spørsmålet skal overvinnnes og leges av tilgivelse.

Biskopen tar til orde for å ta virkeligheten homofile har levd under inn over seg: «Mange ble påført en skam som ikke var deres. De så bare én utvei. Tilbake sitter en mor og far i sorg.» (Stålsett, 2002, s. 150). Det er ord i sympati med ofrene for samfunnets diskriminering og

forårsakelse av skamfølelse for noe man ikke burde føle skam over – heller ikke deres foreldre og pårørende.

«De ble stilt overfor et umulig valg. Det eneste de kunne velge bort, var troen. Det andre var uforanderlig – deres eget selv.» (Stålsett, 2002, s. 150). Biskopen argumenterer for at: «deres eget selv» er uløselig knyttet til homofil identitet og seksualitet – det er ikke noe de kan leve uten: De er skapt slik.

Biskopen erkjenner at kirken har gjort feil; den må lære og den må ta uenighet på dypeste alvor for å komme frem til hva som er sant og rett. Det har vært viktig før og det er like viktig nå – i forhold til homofilis spørsmålet: «Om vi møter hverandre i ydmykhet og respekt uten å forkludre hva det gjelder, uten å bagatellisere hva uenigheten dypest sett dreier seg om, så kan vi komme videre. Slik kirken har kommet videre i så mange stridsspørsmål gjennom kirkehistorien.» (Stålsett, 2002, s. 150).

Biskopen kommer igjen med selvkritikk på kirkens vegne og bruker sterke ord om en kirke som undertrykker: «Kirkens undertrykkelse av annerledes troende, annerledes tenkende og annerledes levende mennesker gjennom tidene er konsekvenser ikke bare av et bibelsyn, men også av et menneskesyn. Å være skapt til mann og kvinne er å være skapt i Guds bilde. Å leve et liv som skapt i Guds bilde er å være sann mot det som er blitt vår egen dypeste uforanderlige identitet.» (Stålsett, 2002, s. 151).

Den undertrykker gjennom en bestemt måte å lese Bibelen på (bibelsyn) og den undertrykker gjennom måter å se mennesket på (menneskesyn). Dernest bruker han bildet fra Første mosebok 1 om å «være skapt til mann og kvinne», som ofte brukes for å kun tillate heterofilt samliv, i en preken som argumenterer for det gode med homofilt samliv.

Avslutningsvis ønsker jeg å trekke frem dette sitatet: «Kjærlighetens og nådens Gud nekter ikke noe menneske å leve i kjærlighet og ansvar for Guds ansikt. Ømhet er en gave fra Gud til livet. Å nekte menneskers rett til sann kjærlighet og ømhet er å fornekte livet.» (Stålsett, 2002, s. 151).

Stålsett bruker en overordnet tanke om den kjærlige Gud og menneskers gudegitte forpliktelse overfor kjærligheten til å argumentere for en «rett til sann kjærlighet». Det er et sterkt bilde som tar opp i seg rettighetspråket fra menneskerettighetene og knytter det sammen med en tanke om at kjærlighet kan være sann og usann – sann hvis den er knyttet til menneskets «selv» og seksuelle legning og usann om mennesker må leve på akkord med den. Det er altså usann kjærlighet om homofile tvinges til å leve i heterofil kjærlighet og ikke får levd den ut i homofile forhold.

Det er påfallende hvor sterkt Stålsett argumenterer for homofiles rettmessige plass i kirken og Guds kjærlighet for homofile – på lik linje med heterofile – uten å eksplisitt nevne homofile som gruppe. Men anledningen er 25-årsjubileet for Åpen kirkegruppe, og alle de fremmøtte forstår godt hvem han hele tiden snakker om: De homofile i kirken og i verden.

3.3.1 Oppsummering

I sin preken ved 25-årsjubileumsgudstjenesten for Åpen kirkegruppe i 2001, fremsetter Gunnar Stålsett, daværende biskop i Oslo, en tankevekkende refleksjon om homofiles plass i kirken. Han starter prekenen med en anerkjennelse av det modige fellesskapet som har våget å utforske Bibelen på nye måter, implisitt takket de homofile kristne for deres mot til å tolke bibeltekster annerledes i en tid hvor homofili var lite akseptert. Stålsett understreker betydningen av å være "underveis" i troen, et konsept som innebærer å erkjenne at mennesket ikke besitter hele sannheten, og derfor er åpen for kontinuerlig læring og utvikling. Han uttrykker medfølelse med dem som har blitt stigmatisert og påført skam på grunn av samfunnets diskriminering, og erkjenner at kirken har feilet ved å undertrykke "annerledes troende, tenkende og levende mennesker gjennom tidene".

Stålsett argumenterer for at kirken må lære av fortiden og ta uenighet på alvor for å finne sannhet og rett. Han kritiserer kirken for dens undertrykkelse av andre perspektiver og menneskers frihet til å leve ut sin identitet, og fremhever at kjærlighet er en gave fra Gud som ikke skal nektes noen. Ved å knytte dette til tanken om "sann kjærlighet", understreker han viktigheten av å anerkjenne og respektere homofiles rett til å leve ut sin kjærlighet og identitet uten å bli tvunget til å undertrykke den. På denne måten formulerer Stålsett et teologisk forsvar for homofiles rettmessige plass i kirken, basert på kjærlighetens og nådens prinsipper som han mener er sentrale i kristen tro.

3.4 Sammenlikning: Den katolske kirken og Den norske kirke

Selv om både Den norske kirke og Den katolske kirken er kristne trossamfunn, har de noen viktige forskjeller i sine læresetninger og tilnærminger til troen. Den norske kirke har tidligere brukt Luthers katekisme for å begrunne trosmessige standpunkter, noe som er historisk viktig, men brukes lite i dag. I dag er det ingen offisiell katekisme eller ensartet læresetning som er i bruk. Den norske kirkes tro er i stor grad basert på Bibelen, de lutherske bekjennelsesskriftene og lokale liturgiske tradisjoner. Det er også et visst rom for teologisk mangfold og tolkning innenfor kirken. På den andre siden har Den katolske kirken en autoritativ katekisme som inneholder den offisielle læren til kirken. Den katolske katekismen er basert på Bibelen, kirkens tradisjon, liturgien, læreutøvelsen og den hellige skrift. Den er utformet for å gi en omfattende og enhetlig lære for katolikker over hele verden.

Det er også stor forskjell når det kommer til syn på autoritet i de to kristne trossamfunnene. Den katolske kirken har en tydelig hierarkisk struktur med paven som øverste åndelige leder og kilden til enhet i troen. Biskoper og prester deler i denne autoriteten og er bundet av den katolske kirkens lære og praksis. I motsetning til Den norske kirke, som i stor grad er desentralisert, med lokale menigheter og bispedømmer, som har en viss grad av autonomi i sine teologiske og pastorale beslutninger.

I denne oppgaven har synet på moralske spørsmål som har blitt diskutert i størst grad. Den norske kirke har et mer liberalt og åpent syn enn den katolske kirken. Dette gjelder særlig knyttet til spørsmålene om homofilt samliv og abort. Sist nevnte har vært en opphetet diskusjon i mange år, da den katolske kirken har et veldig strengt syn på dette. Det er et visst rom for teologisk mangfold og samvittighetsfrihet i Den norske kirke. Den katolske kirken har en strengere og mer enhetlig lære når det gjelder moralske spørsmål, og den har klare retningslinjer for ulike temaer. Katekismen gir detaljerte retningslinjer for troendes adferd i samsvar med kirkens lære.

Stålsett trekker i sin tale frem Første Mosebok 1 fra Bibelen, noe jeg ønsker å gå nærmere inn på. Både Den norske og Den katolske kirken referer til Første Mosebok 1:27 i Bibelen for å

understreke visse synspunkter på kjønn og menneskelig seksualitet. Mens Den norske kirke tolker denne teksten på en variert måte, tar den katolske kirkens katekisme en mer ensartet tilnærming, spesielt i forhold til ekteskap og moralteologi.

Innenfor Den norske kirke er den en variasjon av tolkninger av Første Mosebok 1:27. Noen ser på denne teksten som en beskrivelse av Guds hensikt med å skape mennesket som mann og kvinne, mens andre tolker den mer inkluderende og utfordrer tradisjonelle kjønnsroller. Andre tolker teksten på en måte som ikke nødvendigvis utelukker andre former for kjønnsidentiteter og seksuell orientering. De ser på menneskets skapelse i Guds bilde som et bredere konsept enn bare to kjønn. Noen teologer innenfor Den norske kirke tar en kritisk tilnærming til teksten og utfordrer den tradisjonelle forståelsen av kjønnsroller og seksualitet, og ser på den i sin historiske og kulturelle kontekst.

Den katolske kirkens katekisme bruker Første Mosebok 1:27 som grunnlag for å støtte en enhetlig lære om kjønn og seksualitet, spesielt i forhold til ekteskap og moralteologi. Katekismen understreker at kjønn er en naturgitt og guddommelig ordnet realitet, og at ekteskap og seksuelle relasjoner er ment å være komplementære mellom mann og kvinne. Teksten brukes til å argumentere mot praksiser som avviker fra den katolske kirkes lære om ekteskap og seksualitet, inkludert homoseksuelle handlinger som betraktes som «i seg selv tøylesløse» fordi de ikke oppfyller den naturlige loven om forplantning og ekte komplementaritet. Den katolske kirkens katekisme plasserer sin lære om kjønn og seksualitet i en skapelsesteologisk kontekst som understreker både naturens og Guds plan.

Samlet sett viser denne sammenligningen at mens Den norske kirke har et mer variert syn på Første Mosebok 1:27 og dens relevans for kjønn og seksualitet, tar den katolske kirkens katekisme en mer helhetlig tilnærming basert på en bestemt lære om ekteskap og moralteologi.

I tillegg til strukturelle forskjeller, er det også betydelige kulturelle og historiske kontekster som påvirker Den norske kirkes og Den katolske kirkens tilnærming til spørsmål om homofili. Den norske kirke har sin historiske forankring i den lutherske reformasjonen, som har vært preget av åpenhet for teologisk refleksjon og tilpasning til moderne samfunnsendringer. Dette

har ført til en mer progressiv tilnærming til spørsmål om kjønn og seksualitet, inkludert større aksept for ulike former for samliv, inkludert homofile og lesbiske forhold.

På den andre siden har den katolske kirken en mer tradisjonsbundet tilnærming, med en sterk vekt på å bevare kirkens lære og praksis uendret gjennom tidene. Dette kan føre til en mindre fleksibel holdning til moderne spørsmål som homofili, der kirkens offisielle standpunkt ofte er basert på en tolkning av hellige skrifter og læresetninger som har vært uforanderlige gjennom århundrer.

Det er også viktig å erkjenne den betydelige innflytelsen av kulturelle og samfunnsmessige faktorer på hvordan homofili blir sett på i ulike religiøse tradisjoner. I moderne norsk samfunn har det vært en økende aksept for LHBT+-rettigheter og en generell bevegelse mot større inkludering og likestilling. Dette kan ha påvirket den norske kirkes syn på homofili, ved å legge press på kirken for å revidere sin tradisjonelle lære i lys av moderne verdier om likeverd og respekt for individets frihet og identitet.

Den katolske kirken kan i motsetning oppleve en sterkere motstand mot endring på grunn av sin globale natur og konservative tradisjoner. Dette kan gjøre det vanskeligere for kirken å tilpasse seg endrede synspunkter i samfunnet, og kan føre til en opprettholdelse av tradisjonelle læresetninger om homofili til tross for økende press for endring.

Derfor er det viktig å forstå at spørsmålet om homofili i religiøse sammenhenger ikke bare handler om teologi og lære, men også om et komplekst samspill mellom religiøse, kulturelle og samfunnsmessige faktorer som kan påvirke hvordan ulike religiøse tradisjoner ser på og behandler dette spørsmålet.

4 Presentasjon av religionspedagogiske strategier

I dette kapittelet skal jeg utforske og sammenligne pedagogiske strategier presentert av Espen Schjetne og Bengt-Ove Andreassen for å kunne reflektere over undervisning om ulike kristne syn på homofili. Undervisning om sensitive temaer som kjønn og seksualitet i skolen krever en bevisst tilnærming for å skape et trygt, inkluderende og lærerikt miljø for elevene. Schjetne og Andreassen representerer to ulike perspektiver som beriker diskusjonen om hvordan slike emner kan håndteres pedagogisk.

Selv om de to forskerne ikke spesifikt skriver om ulike tilnærminger til undervisning om religiøse syn på homofili og utfordringene knyttet til dette i en norsk skolekontekst, er synspunktene deres nyttige og overførbare til en drøfting av ulike didaktiske tilnærminger til undervisning om religiøst basert syn på homofili i et norsk klasserom. I religionspedagogisk faglitteratur finnes det ulike oppfatninger om hvordan KRLE-undervisning bør være, fra tilhengere av en mer tradisjonell tilnærming til de som fremhever betydningen av å integrere et mangfold av religiøse perspektiver og livssyn. Dette reflekterer den kompleksiteten som omgir religionsundervisning og utfordrer pedagoger til å finne balansen mellom å ivareta elevenes religiøse identitet og å fremme kritisk tenkning om den samme identiteten.

Schjetne argumenterer for en inkluderende tilnærming som tar hensyn til religiøst konservative elever og deres familier, samtidig som den søker å fremme respekt, forståelse og dialog (Schjetne, 2014, s. 154). På den andre siden presenterer Andreassen en religionsvitenskapelig tilnærming som vektlegger kritisk tenkning og det han mener er et mer objektivistisk perspektiv.

Gjennom denne sammenligningen vil jeg utforske hvordan disse perspektivene kan bidra til å forme undervisningspraksiser som balanserer hensynet til ulike troslinjer og samtidig fremmer elevenes livsmestring og forståelse. I forhold til konservative religiøse syn på homoseksualitet er dette særlig viktig fordi undervisningen må håndtere sensitiviteten og kompleksiteten knyttet til dette temaet på en respektfull og inkluderende måte. Ved å analysere og

sammenligne Schjetne og Andreassens ståsted, håper jeg å bidra til en dypere forståelse av kompleksiteten i undervisning om sensitive temaer innenfor rammen av norsk skolepedagogikk.

4.1 Schjetne: Anerkjennelse av elevenes religion

Schjetne skriver i sitt arbeid at religiøst konservative elever og deres familier bør forstås som en del av ugunstig stilte kulturelle og religiøse grupper (Schjetne, 2014, s. 160), og at storsamfunnet ut fra et multikulturelt perspektiv bør anerkjenne disse gruppenes rett til å bevare sin egenart (Schjetne, 2014, s. 160). Hvis vi knytter dette til temaet jeg skriver om, har jeg utformet et eksempel:

I en tenkt situasjon i en klasseromssamtale om emnet homofili, kan det hende at noen elever med konservative religiøse overbevisninger, uavhengig av dere spesifikke religiøse bakgrunn, velger å ikke delta i diskusjonen. Dette kan skyldes deres tro og verdier som ikke støtter homofili. For eksempel, en elev i klassen som holder fast ved konservative religiøse prinsipper, velger å holde seg taus når spørsmålet om aksept av homofili blir reist. Dette kan være fordi deres religiøse tro ikke anerkjenner homofili som akseptabelt.

Dette scenariet illustrer hvordan elever med konservative religiøse overbevisninger kan oppleve indre konflikter når deres tro og verdier kolliderer med flertallets syn i klasserommet. Det kan føre til en følelse av isolasjon eller utilpasshet blant disse elevene, som føler seg usikre på å uttrykke sine meninger i et felleskap hvor deres synspunkter ikke er i samsvar med de dominerende.

Dette understreker viktigheten av å forstå og anerkjenne behovene til elever med ulike religiøse og kulturelle bakgrunner. Det viser også hvordan skolemiljøet kan være utfordrende for elever med konservative religiøse verdier, og hvor viktig det er å skape et inkluderende og respektfullt læringsmiljø som tar hensyn til mangfoldet av tro og verdier blant elevene. Dette eksempelet understreker Schjetnes poeng om at slike elever og deres familier bør betraktes som en del av ugunstig stilte kulturelle og religiøse grupper, da de kan møte utfordringer med å integrere seg i fellesskapet og bli forstått av andre (Schjetne, 2014, s. 161). Schjetne

poengterer at anerkjennelse er avgjørende for å skape et inkluderende og respektfullt læringsmiljø. Ved å anerkjenne og respektere elevenes tro og verdier, bidrar skolen til å skape en trygg atmosfære der alle elever føler seg sett og hørt. Dette kan hjelpe med å redusere følelsen av isolasjon og marginalisering blant elever med konservative religiøse synspunkter.

Videre argumenterer Schjetne for at det bør få konsekvenser for måten en nærmer seg ulike temaer i religionsfaget. Når Schjetne argumenterer for at utfordringene til religiøst konservative elever bør få konsekvenser for tilnærmingen til ulike temaer i religionsfaget, antyder han at undervisningen bør tilpasses for å imøtekomme deres behov og respektere deres verdier. Dette kan innebære å velge pedagogiske metoder og tilnærminger som tar hensyn til deres tro og verdensbilde, samtidig som man opprettholder faglig integritet og pluralisme. Schjetne understreker behovet for å skape et inkluderende læringsmiljø der alle elever føler seg respektert og sett, uavhengig av deres religiøse eller kulturelle bakgrunn (Schjetne, 2014, s. 175).

Schjetne utforsker grundig multikulturelle teorier i sitt arbeid, og fremhever deres betydning i forståelsen av kulturell bakgrunn og tilhørighet (Schjetne, 2014, s. 160). Disse teoriene legger vekt på å bevare den kulturelle identiteten til minoritetsgrupper og sikre respekt og anerkjennelse for deres kulturelle særpreg (Schjetne, 2014, s. 161). Sentralt i multikulturalistisk politikk er ideen om å beskytte disse gruppenes rettigheter og støtte deres kulturelle overlevelse i et flerkulturelt samfunn. Dette inkluderer tiltak som å gi dem en stemme i beslutningsprosesser, økt tilgang til samfunnsressurser og beskyttelse mot diskriminering (Schjetne, 2014, s. 160).

Imidlertid står denne tilnærmingen i kontrast til den tradisjonelle liberale oppfatningen av statlig nøytralitet, som argumenterer for lik behandling av alle borgere uavhengig av deres kulturelle, religiøse eller etniske bakgrunn (Schjetne, 2014, s. 161). Multikulturalistiske teoretikere kritiserer det liberale idealet om en "forskjellsblind" skole, og hevder at det kan føre til en manglende anerkjennelse av elevenes ulike kulturelle og religiøse identiteter (Schjetne, 2014, s. 164).

Schjetne påpeker at målet med multikulturell tilnærming ikke bare er å sikre særlig anerkjennelse, men også å frigjøre elevene fra begrensningene som deres familiebakgrunn og kulturelle tilhørighet kan representere. Han hevder at denne tilnærmingen reflekterer en sekulær, liberal ideologi som søker å løfte elevene ut av sine kulturelle rammer og fremme en mer universell og opplyst forståelse (Schjetne, 2014, s. 171).

4.2 Andreassen: Religionskritikk

Bengt-Ove Andreassen har et kritisk perspektiv på hvordan religionsundervisning har foregått og blir drevet i Norge. Han utfordrer den tradisjonelle oppfatningen i norsk religionspedagogikk som fokuserer på å skape "mening, helhet og håp" for elevene gjennom religionsundervisning (Andreassen, 2016, s. 59). Han problematiserer dette perspektivet ved å hevde at det kan føre til en ensidig og idealisert fremstilling av religion som kun positivt bidrar til elevenes liv. Ifølge Andreassen kan denne tilnærmingen begrense elevenes evne til kritisk refleksjon og utforskning av ulike perspektiver, da den primært søker å formidle troens positive aspekter uten å utfordre eller problematisere den. I stedet søker Andreassen å utvikle en religionsvitenskapelig religionsdidaktikk basert på prinsippene fra religionshistorie som vitenskapsfag (Andreassen, 2016, s. 59).

Han argumenterer for at religionsundervisningen må ta utgangspunkt i Opplæringslovens bestemmelse om at undervisningen skal være objektiv, kritisk og pluralistisk. Han mener dette i praksis betyr at den bør utfordre elevenes tro og oppfatninger på en mer vitenskapelig måte (Andreassen, 2016, s. 128). Andreassen vektlegger behovet for å utfordre og problematisere elevenes tro og livssyn, i stedet for å fremme en "empatisk og ressursorientert" forståelse av religion som kun bidrar positivt til elevens personlige vekst og utvikling (Andreassen, 2016, s. 59).

Gjennom sin tilnærming søker Andreassen å fremme en mer analytisk og vitenskapelig forståelse av religion i undervisningen, basert på synet på religion som et komplekst fenomen som bør utforskes og utfordres (Andreassen, 2016, s. 58). Han understreker behovet for en pedagogikk som oppfordrer til kritisk tenkning, refleksjon og dialog, og som ikke bare tar hensyn til elevens kulturelle og religiøse bakgrunn, men også utfordrer den (Andreassen, 2016, s. 58). Bengt-Ove Andreassen vektlegger betydningen av et utenfra-perspektiv i

religionsundervisningen. Dette perspektivet innebærer å betrakte religion objektivt, uten å bli begrenset av individuelle tro eller kulturelle bakgrunner, og uten å akseptere beskrivelsen av religion fra dem som er innenfor den, altså de som tror. Han søker å fremme en analytisk og vitenskapelig forståelse av religion, hvor elevene oppfordres til å utforske og utfordre ulike religiøse perspektiver uten å la seg begrense av egne subjektive oppfatninger.

Med et utenfra-perspektiv oppfordrer Andreassen til en kritisk tilnærming til religion, hvor elevene oppmuntres til å se på religion som et komplekst fenomen som kan studeres og utforskes fra ulike synsvinkler. Dette innebærer å se på religion fra et mer objektivt ståsted, hvor man søker å forstå dens historie, praksis og innvirkning uten å bli påvirket av egne fordommer eller tro. Gjennom å utfordre elevenes kulturelle og religiøse bakgrunn, søker Andreassen å fremme en dypere forståelse av religion som går utover individuelle perspektiver og åpner for dialog og refleksjon (Andreassen, 2016, s. 128):

Et eksplisitt arbeid med elevenes religiøse og livssynsmessige utvikling, selv om den forsøkes legitimert av begrepet «livstolkning», er et inngrep i elevenes personlige og private sfære som ikke bør være en del av en obligatorisk undervisning i offentlig skole, der det også skal gis karakterer. Det vil gi undervisningen preg av terapeutisk virksomhet og således peke langt utover den kompetanse som lærere i norsk skole har, og det som er formulert i læreplanene. (Andreassen, 2010, s. 77)

Dette sitatet reflekterer bekymringer knyttet til grensene for undervisning om religiøs og livssynsmessig utvikling i offentlige skoler. Sitatet problematiserer ideen om å arbeide eksplisitt med elevenes religiøse og livssynsmessige utvikling, spesielt når det gjelder forsøk på å rettferdiggjøre dette arbeidet gjennom konseptet "livstolkning".

Først og fremst peker sitatet på det personlige og private preget av religiøs og livssynsmessig overbevisning, og understreker at inngrep i denne sfæren bør unngås i en obligatorisk undervisningskontekst. Dette gjenspeiler en bekymring for å ivareta elevenes individuelle rettigheter og autonomi når det gjelder tro og verdier.

Videre antyder sitatet at en slik eksplisitt inngripen i elevenes personlige sfære kan føre til at undervisningen tar på seg en terapeutisk karakter. Dette kan være problematisk fordi det strekker seg langt utenfor den kompetansen som lærere vanligvis har, og det kan også være i strid med læreplanenes mål og rammer. Mens en lærer har hovedansvaret for å formidle kunnskap og veilede elever i deres faglige utvikling, fokuserer en terapeut vanligvis på å tilby emosjonell støtte, terapeutisk intervensjon og hjelp til å håndtere personlige utfordringer eller mentale helseproblemer. Lærere jobber innenfor rammene av et læreplanbasert undervisningssystem, mens terapeuter opererer innenfor terapeutiske metoder og modeller som er utformet for å støtte enkeltpersoner i deres personlige vekst og velvære. Mens lærere kan gi råd og veiledning til elevene, er terapeuter utdannet til å tilby en dypere form for terapeutisk støtte og behandling basert på terapeutisk teori og praksis.

Samlet sett utfordrer dette sitatet ideen om å aktivt inkludere arbeid med elevenes religiøse og livssynsmessige utvikling i offentlig skoleundervisning. Det oppfordrer til å være forsiktig med å gå inn i elevenes personlige sfære og understreker behovet for å respektere deres individuelle rettigheter og autonomi når det gjelder tro og verdier.

Den dannelsen som dagens skole etterstreber, er ikke minst den som er et resultat av solide fagkunnskaper og av analytisk-kritiske ferdigheter. I religionskritikken ligger en mulighet for å gi elevene en tilstrekkelig distanse til ulike religioner, inkludert deres egen, foreldrenes eller samfunnets religion. I en slik distansering ligger en tanke om å erstatte kulturelt pålagte/påførte fordommer med faglig fundert kunnskap.

(Andreassen, 2010, s. 79)

Dette sitatet fremhever den viktige rollen som religionskritikk spiller i dannelsen av elever i dagens skole. Det peker på at en sentral del av utdanningen er å utvikle solide fagkunnskaper og analytisk-kritiske ferdigheter. Religionskritikk blir presentert som en mulighet til å oppnå denne distansen til ulike religioner, inkludert ens egen, familiens eller samfunnets religion.

Videre antyder utsagnet at gjennom religionskritikk kan elevene oppnå en nødvendig distanse som tillater dem å se på religioner med et mer objektivt og kritisk blikk. Dette kan bidra til å

utfordre og erstatte kulturelt pålagte eller påførte fordommer med faglig fundert kunnskap. Med andre ord oppmuntrer sitatet til å se på religioner med en kritisk holdning basert på faglig innsikt, heller enn å akseptere dem ukritisk basert på kulturelle eller sosiale normer.

Denne tilnærmingen understreker betydningen av å utvikle elevenes evne til å tenke selvstendig og kritisk vurdere ulike perspektiver, inkludert religiøse. Den oppfordrer til å fremme en dypere forståelse av religioner basert på objektiv analyse og respekt for mangfoldet av tro og praksis. Når Andreassen snakket om å være objektiv, referer han til å ha en nøytral og upartisk tilnærming til emnet, uten å la ens egne personlige meninger eller fordommer påvirke analysen. Han mener at det er mulig å være objektiv, selv om fullstendig objektivitet kanskje er vanskelig å oppnå. Han understreker viktigheten av å utvikle elevenes evne til å tenke selvstendig og kritisk vurdere ulike perspektiver, inkludert religiøse, uten å la seg forstyrre av subjektive holdninger eller bias. Dette innebærer å oppmuntre til en dypere forståelse av religioner basert på objektiv analyse og respekt for mangfoldet av tro og praksis. Samtidig betyr det å bekjempe fordommer og stereotypier gjennom en grundig og reflektert tilnærming til religionskritikk i utdanningen. Med andre ord handler det om å nærme seg emnet med en åpen og analytisk holdning, uten å la ens egne synspunkter dominere eller forringe forståelsen av mangfoldet innenfor religion.

4.3 Likheter mellom Schjetne og Andreassen

Espen Schjetne og Bengt-Ove Andreassen deler en dyp forståelse av betydningen og formålet med religionsundervisning, til tross for noen tilnæringsforskjeller. Begge forskerne erkjenner at religionsundervisning spiller en avgjørende rolle som en integrert del av skolen og har et felles syn på hvorfor dette faget er viktig for både skolen og elevene.

Religionsundervisning representerer ikke bare en mulighet for å lære om ulike religiøse perspektiver og livssyn, men det er også et verktøy for å fremme dypere forståelse, respekt og dialog mellom ulike kulturelle og religiøse grupper. Schjetne og Andreassen understreker begge betydningen av å skape et læringsmiljø der alle elever føler seg respektert og sett, uavhengig av deres religiøse eller kulturelle bakgrunn. Dette innebærer å tilpasse

undervisningen for å imøtekomme den enkelte elevs behov og kontekst, noe som kan bidra til å fremme både personlig og sosial utvikling.

En sentral del av både Schjetnes og Andreassens tilnærming til religionsundervisning er fremme av kritisk tenkning blant elevene. De legger vekt på utviklingen av analytiske ferdigheter og evnen til å evaluere ulike perspektiver og tolkninger, noe som bidrar til en dypere forståelse av komplekse temaer, inkludert religion. Dette gir elevene verktøyene de trenger for å utforske og forstå verden rundt dem på en mer nyansert måte.

Videre deler både Schjetne og Andreassen en visjon om undervisningen som balansert, mangfoldig og ikke-forkynnende. De vektlegger betydningen av objektivitet og nøytralitet i presentasjonen av ulike religiøse tradisjoner, noe som sikrer at undervisningen er respektfull og inkluderende overfor alle elever, uavhengig av deres religiøse eller kulturelle bakgrunn. Schjetne legger ikke like stor vekt på det å være objektiv og nøytral i presentasjonen av religiøse tradisjoner, som det Andreassen gjør. Schjetne vektlegger det i forhold til hvordan man håndterer mangfold av tro og verdier. Han argumenterer for at skolen bør være et sted hvor alle elever føler seg respektert og forstått, uavhengig av deres religiøse eller kulturelle bakgrunn. Dette bidrar til å skape et trygt læringsmiljø der elevene kan utforske og lære om ulike troslinjer uten å føle seg presset eller dømt.

En annen felles forståelse de deler er verdien av å anerkjenne og respektere mangfoldet av religiøse og livssynsmessige perspektiver i samfunnet. Begge forskerne fremhever viktigheten av å fremme forståelse og dialog mellom ulike religiøse og kulturelle grupper. De erkjenner begge at dette er avgjørende for å fremme toleranse og fredelig sameksistens i et stadig mer mangfoldig samfunn.

Samtidig understreker både Schjetne og Andreassen betydningen av at lærere i religionsundervisningen besitter solid kunnskap om religioners historie, praksis og læresetninger. De mener begge at faglig kompetanse er avgjørende for å sikre kvalitetsundervisning og for å kunne veilede elevene på en informert måte. Dette innebærer å kunne formidle komplekse konsepter på en forståelig måte og å kunne håndtere sensitive temaer på en respektfull og empatisk måte.

Disse likhetene demonstrerer en felles forståelse av viktige prinsipper og målsettinger for religionsundervisningen, selv om det kan være variasjoner i tilnærmingen deres. Schjetne og Andreassen deler et ønske om å fremme en dypere forståelse av religion og kultur blant elevene, og de anerkjenner begge betydningen av å skape et inkluderende læringsmiljø som fremmer toleranse, forståelse og dialog i samfunnet. Ved å identifisere disse likhetene kan vi bedre forstå hvordan disse to forskernes perspektiver kan berike og komplementere hverandre, og hvordan de sammen kan bidra til å forme en mer helhetlig tilnærming til religionsundervisning.

4.4 Forskjeller mellom Schjetne og Andreassen

Espen Schjetne og Bengt-Ove Andreassen presenterer forskjellige pedagogiske tilnærminger til religionsundervisning, noe som reflekteres i deres syn på undervisningens formål, metoder og tilnærminger. Mens Schjetne tar sikte på å inkludere multikulturelle perspektiver og tar hensyn til elevenes individuelle religiøse bakgrunn, har Andreassen en mer analytisk tilnærming basert på religionsvitenskapelige prinsipper som objektivitet og kritisk analyse.

Schjetne vektlegger betydningen av å anerkjenne og respektere elevenes religiøse tro og kulturelle bakgrunn som en integrert del av undervisningen (Schjetne, 2014, s. 162). Han argumenterer for at religionsfaget bør tilpasses den enkelte elevs behov og kontekst, og at lærere bør være sensitive overfor hvordan elevenes tro påvirker deres forståelse og tilnærming til religionsundervisningen (Schjetne, 2014, ss. 165-166). På den andre siden legger Andreassen mer vekt på å presentere religioner som objektive studieobjekter, uavhengig av individuell tro eller bakgrunn (Andreassen, 2016, s. 57). Hans tilnærming tar sikte på å fremme kritisk tenkning og analytiske ferdigheter blant elevene, ved å utforske religion som et kulturelt og historisk fenomen (Andreassen, 2016, s. 58).

Forfatterne har også forskjellig syn på hvordan religion bør undervises. Mens Schjetne tar en mer inkluderende tilnærming som anerkjenner ulike religiøse og kulturelle perspektiver, legger Andreassen vekt på en mer kritisk tilnærming som fokuserer på å studere og utforske religion som et fenomen uavhengig av individuelle tro og bakgrunn. Schjetne understreker betydningen av å inkludere ulike religiøse perspektiver i undervisningen, mens Andreassen

legger vekt på behovet for å ha kunnskap om religionshistorie og religionsvitenskapelige metoder.

En viktig forskjell mellom Schjetne og Andreassen er deres syn på lærerens rolle i å påvirke elevenes religiøse utvikling. Schjetne mener at lærere bør være tilbakeholdne med å kritisere eller påvirke elevenes tro direkte, da mange elever identifiserer seg med foreldrenes livssynsbakgrunn (Schjetne, 2014, s. 165). Han understreker viktigheten av å respektere elevenes tro og kulturelle bakgrunn og å tilpasse undervisningen deretter (Schjetne, 2014, s. 166). På den annen side advarer Andreassen mot at lærere skal ha en rolle i å påvirke elevenes religiøse utvikling, da det kan oppfattes som et inngrep i elevenes personlige og private liv (Andreassen, 2016, s. 57). Han argumenterer for et klart skille mellom skolen som offentlig arena og hjemmet som privatsfære, og advarer mot lærere som opptre som "hobbypsykologer" uten tilstrekkelig faglig kompetanse (Andreassen, 2016, s. 59).

En annen forskjell mellom Schjetne og Andreassen er deres syn på skolens rolle i å fremme religiøs identitet blant elever fra visse marginaliserte konservative religiøse miljøer. Mens Schjetne ser på dette som positivt og ønsker at skolen skal være en arena der slike identiteter kan styrkes, advarer Andreassen mot risikoen for at skolen kan bli en arena for religiøs påvirkning som ikke er basert på faglig kompetanse. Schjetne forsvaret dette synet fordi han mener at skolen bør være en inkluderende arena som gir rom for å styrke religiøse identiteter blant elever fra marginale og konservative religiøse miljøer, noe som kan bidra til å fremme deres følelse av tilhørighet og identitetssikkerhet.

Disse forskjellene demonstrerer de ulike tilnærmingene og prioriteringene til Schjetne og Andreassen når det gjelder religionsundervisning. Mens Schjetne vektlegger inkludering, respekt og tilpasning til individuell elevs behov, fokuserer Andreassen på objektivitet, kritisk analyse og en klar grense mellom skole og hjem når det gjelder religiøs påvirkning. Å forstå disse forskjellene kan bidra til å utvide vårt perspektiv på hvordan religionsundervisning kan best tilpasses og utføres for å møte de komplekse behovene til dagens elever.

Bengt-Ove Andreassen søker ikke nødvendigvis å erstatte elevenes religiøse virkelighetsbilde, men heller å utfordre det gjennom en mer vitenskapelig tilnærming til religionsundervisning. Han understreker viktigheten av å fremme en objektiv og nøytral forståelse av religion som utfordrer elevenes tro og oppfatninger på en grundig og kritisk måte. I stedet for å akseptere elevenes religiøse virkelighetsbilde ukritisk, søker Andreassen å fremme en dypere forståelse av religion som et komplekst fenomen som bør utforskes og utfordres. Dette kan innebære å presentere alternative perspektiver, historiske kontekster og vitenskapelige tilnærminger som kan utfordre elevenes oppfatninger og bidra til å utvide deres forståelse av religion. På denne måten søker Andreassen ikke nødvendigvis å erstatte elevenes religiøse virkelighetsbilde, men heller å utfordre det og oppmuntre til en mer kritisk og reflektert tilnærming til tro og religiøse spørsmål.

4.5 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg grundig utforsket pedagogiske strategier og sammenlignet synspunktene til Espen Schjetne og Bengt-Ove Andreassen angående undervisning om ulike kristne syn på homofili. Det å undervise om sensitive temaer som kjønn og seksualitet krever en nøye gjennomtenkt tilnærming for å skape et trygt, inkluderende og lærerikt miljø for elevene. Schjetne og Andreassen representerer to ulike perspektiver som beriker diskusjonen om hvordan slike emner kan håndteres pedagogisk.

Schjetne argumenterer for en inkluderende tilnærming som tar hensyn til religiøst konservative elever og deres familier, samtidig som den søker å fremme respekt, forståelse og dialog. Han vektlegger behovet for å skape et inkluderende læringsmiljø der alle elever føler seg respektert og sett, uavhengig av deres religiøse eller kulturelle bakgrunn. Schjetne understreker også viktigheten av å tilpasse undervisningen for å imøtekomme elevenes behov og verdier, samtidig som man opprettholder faglig integritet og pluralisme.

På den andre siden presenterer Andreassen en religionsvitenskapelig tilnærming som vektlegger kritisk tenkning og et nøytralt, objektivt perspektiv. Han utfordrer den dominerende forståelsen i norsk religionspedagogikk og søker å utvikle en pedagogikk basert på prinsippene fra religionshistorie som vitenskapsfag. Andreassen argumenterer for at

religionsundervisningen bør være mer objektiv, kritisk og pluralistisk, og at den bør utfordre elevenes tro og oppfatninger på en mer vitenskapelig måte.

Gjennom denne sammenligningen utforsker jeg hvordan disse perspektivene kan bidra til å forme undervisningspraksiser som balanserer hensynet til ulike troslinjer og samtidig fremmer elevenes livsmestring og forståelse. Jeg diskuterer også potensielle utfordringer og muligheter ved å implementere disse strategiene i en norsk klasseromskontekst. Ved å analysere og sammenligne Schjetne og Andreassens ståsted, håper jeg å bidra til en dypere forståelse av kompleksiteten i undervisning om sensitive temaer innenfor rammen av norsk skolepedagogikk.

Schjetne utforsker grundig multikulturelle teorier i sitt arbeid, og fremhever deres betydning i forståelsen av kulturell bakgrunn og tilhørighet. Disse teoriene legger vekt på å bevare den kulturelle identiteten til minoritetsgrupper og sikre respekt og anerkjennelse for deres kulturelle særpreg. Sentralt i multikulturalistisk politikk er ideen om å beskytte disse gruppens rettigheter og støtte deres kulturelle overlevelse i et flerkulturelt samfunn. Dette inkluderer tiltak som å gi dem en stemme i beslutningsprosesser, økt tilgang til samfunnsressurser og beskyttelse mot diskriminering.

Imidlertid står denne tilnærmingen i kontrast til den tradisjonelle liberale oppfatningen av statlig nøytralitet, som argumenterer for lik behandling av alle borgere uavhengig av deres kulturelle, religiøse eller etniske bakgrunn. Multikulturalistiske teoretikere kritiserer det liberale idealet om en "forskjellsblind" skole, og hevder at det kan føre til en manglende anerkjennelse av elevenes ulike kulturelle og religiøse identiteter.

Schjetne påpeker at målet med multikulturell tilnærming ikke bare er å sikre likeverdig opplæring, men også å frigjøre elevene fra begrensningene som deres familiebakgrunn og kulturell tilhørighet kan representere. Han hevder at denne tilnærmingen reflekterer en sekulær, liberal ideologi som søker å løfte elevene ut av sine kulturelle rammer og fremme en mer universell og opplyst forståelse.

På den andre siden er Andreassen mer kritisk enn Schjetne. Bengt-Ove Andreassen tar et kritisk perspektiv på religionsundervisning og pedagogikk. Han utfordrer den dominerende forståelsen i norsk religionspedagogikk som vektlegger religionsfagets rolle i å skape "mening, helhet og håp for elevene". I stedet søker Andreassen å utvikle en religionsvitenskapelig religionsdidaktikk basert på prinsippene fra religionshistorie som vitenskapsfag.

Han argumenterer for at religionsundervisningen bør være mer objektiv, kritisk og pluralistisk, og at den bør utfordre elevenes tro og oppfatninger på en mer vitenskapelig måte. Andreassen vektlegger behovet for å utfordre og problematisere elevenes tro og livssyn, i stedet for å fremme en "empatisk og ressursorientert" forståelse av religion som kun bidrar positivt til elevens personlige vekst og utvikling.

Gjennom sin tilnærming søker Andreassen å fremme en mer analytisk og vitenskapelig forståelse av religion i undervisningen, basert på en anerkjennelse av religion som et komplekst fenomen som bør utforskes og utfordres. Han understreker behovet for en pedagogikk som oppfordrer til kritisk tenkning, refleksjon og dialog, og som ikke bare tar hensyn til elevens kulturelle og religiøse bakgrunn, men også utfordrer den.

5 Drøfting av pedagogiske strategier

Personlig mener jeg at det å undervise om religiøs fordømmelse i skolen kan være svært utfordrende, ikke bare på grunn av de komplekse etiske og moralske spørsmålene det reiser, men også fordi det potensielt kan ha skadelige effekter på elevers selvfølelse, selvbilde og evne til å mestre sin egen seksualitet. Når religiøs fordømmelse diskuteres i klasserommet, spesielt når det gjelder sensitive temaer som seksuell orientering, er det viktig å være klar over den psykologiske og emosjonelle påvirkningen dette kan ha på elevene.

Elever som tilhører seksuelle minoriteter, som homofile, kan allerede være sårbare og slite med selvaksept og identitetsutvikling. Når disse elevene blir eksponert for religiøse fordømmelser i undervisningssammenheng, kan det forsterke deres følelse av skam og utilstrekkelighet. Dette kan føre til redusert selvfølelse og et negativt selvbilde, noe som kan påvirke deres generelle trivsel og mental helse. Studier har vist at homofile ofte har dårligere levekår, sammenlignet med heterofile, mye på grunn av stigmatisering og diskriminering de møter i samfunnet.

Religiøse fordømmelser som formidler negative synspunkter om seksuell orientering, kan også påvirke elevers evne til å mestre viktige livsområder. Når undervisning ikke ivaretar alle elevers behov for aksept og støtte, kan det hindre deres personlige vekst og evne til å navigere komplekse sosiale situasjoner. For eksempel kan det påvirke deres selvtillit til å stå fram med sin identitet, søke støtte når de trenger det, og bygge sunne relasjoner. Det er viktig å erkjenne at selv om undervisning om religiøs fordømmelse kan være skadelig, må det ikke nødvendigvis være det. En lærer som er bevisst på elevenes mangfoldige behov og som tilnærmer seg emnet med sensitivitet og respekt, kan redusere de potensielle skadelige effektene. Ved å skape et inkluderende og støttende klasseromsmiljø, kan lærere bidra til å fremme elevers trivsel og trygghet.

En effektiv tilnærming kan være å fokusere på kritisk tenkning og empati i undervisningen. Dette innebærer å oppmuntre elevene til å reflektere over ulike synspunkter, forstå bakgrunn for religiøse fordømmelser, og utvikle empati for de som blir berørt av slike holdninger. Gjennom diskusjoner som fremmer respekt og forståelse, kan lærere hjelpe elever å utvikle en

mer nyansert forståelse av komplekse sosiale og religiøse spørsmål. Videre kan lærere spille en aktiv rolle i å tilby støttemekanismer for elever som kan bli negativt påvirket. Dette kan inkludere å ha tilgjengelige ressurser som rådgivere, støttegrupper og informasjon om rettigheter og beskyttelse mot diskriminering. Å skape et trygt rom hvor elever føler seg hørt og ivaretatt, kan bidra til å redusere den potensielle skaden undervisningen om religiøs fordømmelse kan medføre.

I sum, mens undervisning om religiøs fordømmelse kan være en kilde til konflikt og ubehag, er det mulig å tilnærme seg temaet på en måte som ivaretar alle elevers livsmestring, trivsel og trygghet. Gjennom bevisst og empatisk pedagogisk praksis kan lærere minimere skadevirkninger og fremme et mer inkluderende og forståelsesfullt skolemiljø.

Vi lærere er forpliktet til å lage undervisningsopplegg som samsvarer med kompetansemålene. Et av kompetansemålene vi skal ha vært igjennom før elevene går ut av 10. trinn lyder som følger: Gjøre rede for og reflektere over ulike syn på kjønn og seksualitet i kristendom og andre religioner og livssyn (Kunnskapsdepartementet, 2017). Dette kompetansemålet krever at elevene skal kunne gi en grundig gjennomgang og refleksjon over ulike perspektiver på kjønn og seksualitet innenfor rammen av kristendommen og andre religioner og livssyn. Det krever at elevene har kunnskap om de ulike synene som finnes innenfor disse religiøse og livssynsmessige tradisjonene. Dette inkluderer å kunne identifisere og forklare de forskjellige tolkningene av kjønn og seksualitet som presenteres i religiøse tekster, tradisjoner og læresetninger. Elevene bør kunne gi en oversikt over både de konservative og liberale perspektivene som eksisterer innenfor disse trossystemene, og forstå hvordan de har utviklet seg historisk sett.

I tillegg til å gjøre rede for disse synene, krever kompetansemålet også at elevene skal kunne reflektere over dem. Dette innebærer å analysere og vurdere de ulike synspunktene fra et kritisk perspektiv. Elevene bør kunne drøfte hvordan disse synene påvirker samfunnet og enkeltpersoner, både i fortiden og i dagens samfunn. De bør også kunne reflektere over hvordan ulike tolkninger av kjønn og seksualitet innenfor religionene og livssynene kan bidra til å forme holdninger og praksis i samfunnet, samt hvordan de kan påvirke individets selvforståelse og identitet.

Videre krever kompetansemålet at elevene er i stand til å sette ulike synspunkter på kjønn og seksualitet i en bredere sammenheng. Dette kan innebære å utforske hvordan synene på kjønn og seksualitet innenfor kristendommen og andre religioner og livssyn forholder seg til andre sosiale, kulturelle og politiske faktorer. Det kan også innebære å undersøke hvordan ulike samfunn og kulturer har tolket og praktisert kjønn og seksualitet på ulike måter gjennom historien, og hvordan disse perspektivene har endret seg over tid. Til slutt krever kompetansemålet at elevene er i stand til å formulere egne refleksjoner og synspunkter basert på sin kunnskap og analyse. Dette kan innebære å drøfte hvordan deres egne verdier og holdninger påvirker deres forståelse av kjønn og seksualitet, samt å vurdere hvordan de kan bidra til å fremme likestilling og respekt for mangfold innenfor disse områdene. Det kan også innebære å vurdere hvordan ulike religiøse og livssynsmessige perspektiver kan samarbeide eller være motstridende når det gjelder å fremme en mer inkluderende og rettferdig behandling av kjønn og seksualitet i samfunnet.

Gjennom å gjøre rede for og reflektere over ulike syn på kjønn og seksualitet i kristendom og andre religioner og livssyn, vil elevene kunne utforske komplekse temaer knyttet til religiøs fordømmelse av homoseksualitet. Dette kompetansemålet gir elevene muligheten til å utforske hvordan religiøse perspektiver påvirker samfunnets syn på kjønn og seksualitet, og hvordan disse perspektivene kan være med på å forme individets oppfatning av seg selv og sin egen seksualitet. Ved å reflektere over disse ulike synene kan elevene utvikle en dypere forståelse av kompleksiteten i temaet og utfordringene knyttet til å undervise om slike sensitive emner i et klasseromsmiljø.

Det er nødvendig å finne den beste måten å håndtere denne utfordringen på. I drøftingen av pedagogiske strategier for undervisning om ulike kristne syn på homofili, representerer Espen Schjetne og Bengt-Ove Andreassen to forskjellige tilnærminger. Begge tilnærmingene kan berike diskusjonen om hvordan slike sensitive emner kan håndteres pedagogisk i et norsk klasserom. Schjetne og Andreassen tilbyr innsikter som kan anvendes til å drøfte didaktiske tilnærminger til undervisning om religiøst basert syn på homofili.

5.1 Schjetnes tilnærming

Espen Schjetne fremhever en inkluderende tilnærming som tar hensyn til religiøst konservative elever og deres familier. Hans argument bygger på prinsippet om at undervisningen bør reflektere og respektere elevenes religiøse og kulturelle bakgrunner. Schjetne mener at religiøst konservative elever, som ofte befinner seg i en ugunstig stilt kulturell og religiøs posisjon, bør få anerkjennelse og respekt i undervisningen. Han argumenterer for at religionsfaget bør tilpasses den enkelte elevs behov og kontekst, og at lærere bør være sensitive overfor hvordan elevenes tro påvirker deres forståelse og tilnærming til religionsundervisningen. Dette kan gjøres ved å presentere ulike synspunkter på homofili på en nøytral måte, noe som kan bidra til å skape et inkluderende og respektfullt læringsmiljø.

Schjetne foreslår en objektiv og saklig fremstilling av de forskjellige synene. Læreren fungerer som en nøytral formidler, og fokuset er på å presentere fakta uten å ta stilling til hvilket syn som er «riktig». En stor fordel ved denne metoden er at den bidrar til en nøytral presentasjon av informasjon, noe som kan redusere risikoen for at elever føler seg presset til å akseptere et bestemt syn. Denne nøytraliteten opprettholder faglig integritet ved å sikre at undervisningen ikke fremmer et bestemt religiøst perspektiv, noe som er viktig i et mangfoldig og sekulært skolemiljø. Videre kan en slik tilnærming bidra til å redusere konflikter som kan oppstå fra ulike religiøse og personlige overbevisninger blant elevene, da det fremstilles nøytralt.

Men denne objektive fremstillingen har også sine ulemper. For det første kan den føre til at undervisningen oppfattes som tørr og uengasjerende, noe som kan svekke elevenes interesse og deltakelse. Videre kan denne metoden begrense muligheten for åpne diskusjoner hvor elevene utforsker og utfordrer hverandres synspunkter, noe som er essensielt for kritisk tenkning og livsmestring. Metoden kan begrense muligheten for åpen diskusjon fordi den vektlegger en nøytral formidling av informasjon, noe som kan hindre elever i å uttrykke og utfordre egne og andres synspunkter, som er avgjørende for å utvikle kritisk tenkning og dypere forståelse av komplekse temaer. Uten mulighet til å diskutere og reflektere over temaet, kan elever miste en viktig del av læringsprosessen som handler om å forstå komplekse spørsmål fra flere perspektiver. Schjetnes metode kan også mangle den nødvendige

emosjonelle støtten og forståelsen som noen sårbare eller utsatte elever trenger når de konfronteres med sensitive temaer.

Slik jeg tolker Schjetne så fremmer han et syn der vi som lærere bør involvere oss mer og vise forståelse for konservative minoriteter, som katolikker i dette tilfellet. Selv om vi ikke har fullstendig kunnskap om holdninger til homofili hos norske katolikker, så kan katolske elever komme fra hjem som støtter konservative syn på homoseksualitet. Dette må en lærer ta høyde for. Disse elevene kan representere en konservativ minoritet i storsamfunnet og i klasserommet, og kan føle seg ugunstig stilt og utsatt. Dette skaper en kompleks situasjon hvor man har to utsatte grupper i klasserommet: de konservative katolikkene og de seksuelle minoritetene eller elever som utvikler en homofil kjønnsidentitet. Det er viktig å understreke at læreren har et ansvar for å ivareta og støtte alle elever. Når man underviser om et fordømmende syn på homoseksualitet, risikerer man å skape et utrygt miljø for elever som allerede føler seg sårbare. Læreren må derfor balansere mellom å gi informasjon om religiøse syn og å ivareta elevenes selvfølelse og gjøre dem trygge.

Det å undervise om homoseksualitet krever en sensitiv tilnærming, som Schjetne er inne på. På den ene siden må elevene forstå at det finnes religiøse tradisjoner som offisielt fordømmer homoseksualitet, som katolisismen, mens de samtidig må lære å reflektere kritisk over disse synene. Dette innebærer å vise hvordan slike syn kan undertrykke og marginalisere homofile individer. Samtidig må læreren skape en trygg arena hvor alle elever kan føle seg sett og hørt, uansett deres seksuelle orientering eller religiøse bakgrunn.

Oppsummert kan vi si at styrken med Schjetnes tilnærming er at den fremmer en inkluderende og respektfull undervisning som tar hensyn til elevenes ulike religiøse og kulturelle bakgrunner. Dette kan bidra til å skape et trygt og støttende læringsmiljø hvor alle elever føler seg respektert og verdsatt, uansett deres tro eller kulturelle bakgrunn. Men den mulige svakheten er at denne nøytrale og objektive fremstillingen kan redusere engasjementet og deltagelsen i klasserommet, og den kan mangle den nødvendige emosjonelle støtten for elever som konfronteres med sensitive temaer. Dette kan føre til at elevene ikke får muligheten til å utvikle kritisk tenkning og dypere forståelse av komplekse temaer gjennom åpen diskusjon og refleksjon.

5.2 Andreassens tilnærming

På den andre siden har vi Andreassens tilnærming, som legger vekt på elevaktivitet og involvering gjennom en dialogisk metode. Han argumenterer for en objektiv og kritisk undervisningsmetode. Elevene oppfordres til aktiv deltakelse, refleksjon og diskusjon, med læreren som fasilitator. Denne strategien fremmer høyere grad av engasjement og deltakelse fra elevene, noe som kan øke deres interesse og forståelse for temaet. Ved å oppmuntre til diskusjon og refleksjon, hjelper denne metoden elevene med å utvikle viktige ferdigheter som kritisk tenkning og evnen til å forstå komplekse problemstillinger fra flere perspektiver. Videre, ved å inkludere elevenes egne erfaringer og synspunkter, kan undervisningen bli mer relevant og støttende, noe som bidrar til elevenes livsmestring og emosjonelle velvære.

Imidlertid har Andreassens tilnærming også sine utfordringer. En dialogisk tilnærming kan risikere å bli subjektiv, hvor lærerens egne holdninger og verdier kan påvirke diskusjonen i stor grad. Dette kan utfordre skolens krav om objektivitet, og det kan være vanskelig å sikre at alle synspunkter blir rettferdig representert. Åpen diskusjon om sensitive temaer kan også føre til konflikter mellom elever med ulike synspunkter, noe som kan skape et utrygt læringsmiljø dersom det ikke håndteres riktig. Denne tilnærmingen krever også høy kompetanse og sensitivitet fra læreren for å kunne lede diskusjoner på en måte som ivaretar alles følelser og meninger, noe som kan være utfordrende i praksis. Dette kan føre til en utfordring i skolen med tanke på at ikke alle lærere har samme type kompetanse. Det å sende inn en lærer som ikke har tilstrekkelig med kompetanse, når det er snakk om et slikt tema, kan fort føre til misnøye. Personlig tenker jeg at noe av det viktigste når det er snakk om å skulle undervise generelt, men homofili spesielt, er å ha lærere som har god kompetanse på fagfeltet.

Jeg tolker hans perspektiv dit hen at religionsundervisning skal belyse religionens undertrykkende sider. Stor vektlegging av religionskritikk vil kunne føre til stor skjevhet i klasserommet, ved at elevers konservative religion blir mye kritisert i undervisningen mens de sekulære som ikke har noen religion aldri representerer noe som blir like sterkt kritisert. Elevene skal lære om de negative konsekvensene av fordømmelse av homoseksualitet innen visse religioner. Jeg tenker at dette kan styrke elevenes evne til kritisk tenkning og gjøre dem bevisste på urettferdighet og undertrykkelse. Likevel kan denne tilnærmingen virke for kald

og distansert, spesielt for elever som er i en sårbar fase av sin kjønnsidentitetsutvikling. Det kan skape en følelse av avstand og mangel på støtte fra læreren.

Oppsummert er utfordringen med Andreassen sin tilnærming at mens den fremmer kritisk tenkning og bevissthet om urettferdighet, kan den også risikere å virke kald og distansert for elever som er i en sårbar fase av sin kjønnsidentitetsutvikling. Den sterke vektleggingen av religionskritikk kan skape en skjevhet i klasserommet, hvor konservative religiøse elever kan føle seg urettferdig behandlet og utsatt. Mangelen på emosjonell støtte og forståelse kan også gjøre det vanskeligere for disse elevene å føle seg trygge og inkluderte i læringsmiljøet. Det kreves høy kompetanse og sensitivitet fra læreren for å balansere mellom å gi objektiv informasjon og ivareta elevenes velvære, noe som kan være utfordrende i praksis.

5.3 Hente det beste ut av to ulike pedagogiske strategier

Når vi vurderer hvordan vi best kan undervise om ulike kristne syn på homofili i et norsk klasserom, er det nyttig å sammenligne pedagogiske strategier som Schjetne og Andreassen har foreslått. Begge tilnærmingene har fordeler og ulemper som kan påvirke hvordan elever oppfatter og forholder seg til dette komplekse og sensitive temaet.

Schjetne utforsker multikulturelle teorier som legger vekt på å bevare den kulturelle identiteten til minoritetsgrupper og sikre respekt og anerkjennelse for deres kulturelle særpreg. Han argumenterer for at undervisningen bør reflektere en multikulturell tilnærming som anerkjenner og respekterer elevenes ulike bakgrunner. Dette kan bidra til å redusere følelsen av marginalisering og fremmedgjøring blant konservative religiøse elever. Selv om denne tilnærmingen utfordrer tanken om statlig nøytralitet og lik behandling av alle borgere, fremhever Schjetne viktigheten av å sikre særlig anerkjennelse for minoritetsgrupper. Jeg mener at Schjetnes tilnærming er verdifull fordi den fremmer en inkluderende skole hvor alle elever, uavhengig av deres tro og verdier, kan føle seg akseptert og respektert.

På den andre siden presenterer Bengt-Ove Andreassen en religionsvitenskapelig tilnærming som vektlegger kritisk tenkning og objektivitet. Han utfordrer den tradisjonelle oppfatningen i norsk religionspedagogikk, som ofte fokuserer på å skape mening, helhet og håp for elevene

gjennom en positiv fremstilling av religion. Andreassen mener at denne tilnærmingen kan begrense elevenes evne til kritisk refleksjon og utforskning av ulike perspektiver. Han argumenterer for at religionsundervisningen bør være objektiv, kritisk og pluralistisk, og at den bør utfordre elevenes tro og oppfatninger på en vitenskapelig måte.

Andreassen søker å fremme en analytisk og vitenskapelig forståelse av religion, hvor elevene oppfordres til å utforske og utfordre ulike religiøse perspektiver. Han mener at undervisningen bør ta et utenfra-perspektiv som ser på religion objektivt, uten å bli begrenset av individuelle tro eller kulturelle bakgrunner. Dette innebærer å forstå religionens historie, praksis og innvirkning på samfunnet fra en nøytral posisjon. Andreassen understreker behovet for en pedagogikk som oppfordrer til kritisk tenkning, refleksjon og dialog, og som utfordrer elevenes kulturelle og religiøse bakgrunn. For eksempel kan en lærer som tar Andreassens tilnærming til undervisning om homofili, oppmuntre elevene til å utforske ulike religiøse tekster og tolkninger av homofili, og deretter diskutere disse perspektivene i lys av vitenskapelig forskning og samfunnsmessige konsekvenser.

Utfordringene ved å skulle la elevene diskutere dette i plenum er at det kan komme upassende kommentarer, som kan såre andre. Dersom det for eksempel sitter en konservativ elev i klassen som har veldig sterke meninger om hvor galt homofili er, kan det være ganske ødeleggende for en god og informativ diskusjon. Slike kommentarer kan ikke bare såre homofile elever eller de som utforsker sin egen kjønnsidentitet, men kan også skape en utrygg atmosfære i klasserommet hvor enkelte elever kan føle seg angrepet eller marginalisert. Dette kan igjen føre til at de som trenger mest støtte og forståelse, trekker seg tilbake og unngår å delta i diskusjoner, noe som kan hindre deres læring og emosjonelle velvære. Dette krever altså at man som lærer må være tydelig før man setter i gang med slik type arbeid, for at man skal få noe igjen for det. Her kan alternative og mer liberale kristne syn på homofili være en ressurs.

En KRLE-lærer kan hente frem bibelske og kristne begrunnelser som vi tidligere så hos biskop Gunnar Stålsett fra Den norske kirke for å unngå at diskusjonen i klasserommet ender opp som en front mellom liberale sekulære og konservative religiøse. I tråd med kompetansemålet i LK20 kan vi vise til et større mangfold innad i religionene og i dette

tilfellet kristendommen. Konservative katolske begrunnelser kan brynes på liberale lutherske begrunnelser fra Den norske kirke – ikke for å marginalisere elever fra konservative religiøse hjem, men for å utvikle argumentasjonen og ta flere forhold i betraktning. En KRLE-lærer kan aldri si seg fornøyd med å bare bekrefte religiøse livstolkninger, av for eksempel homofili. Skolen skal også utfordre.

5.4 Foreldresamarbeid

Innledningsvis i oppgaven nevnte jeg eksemplene om foreldrene som nektet barnet sitt å delta i Pride-tog, og foreldrene fra Rogaland som ikke ville ha undervisning om homofili og surrogati. Disse eksemplene tydeliggjør viktigheten av å ha god kommunikasjon med foreldre slik at elevene ikke blir holdt utenfor undervisningen. Målet med undervisning er alltid å øke kunnskapsnivået hos elevene. Vi som lærere har en viktig jobb og et stort ansvar når det kommer til å utvikle elevenes toleranse, respekt og forståelse for andre. På sikt kan dette bety mye for den enkelte elev, som forhåpentligvis vil få en større forståelse for andre mennesker og dermed bedre mestring av livet. Et sterkt samarbeid mellom skolen og foreldrene er avgjørende for å sikre at undervisningen om homofili blir så respektfull og inkluderende som mulig.

Når det gjelder foreldreperspektiver og skole-hjem-samarbeid, er det viktig for skolen å involvere foreldre i undervisningen og å lytte til deres bekymringer på en respektfull måte. Foreldre med konservative verdier kan være bekymret for hvordan undervisningen om homofili vil påvirke deres barn. Skolen kan arrangere foreldremøter eller workshops hvor foreldre kan lære mer om undervisningens innhold og hvordan de kan støtte sine barn hjemme. Dette kan føre til at flere foresatte potensielt godtar at deres barn får delta i undervisningen. Schjetnes tilnærming kan her anvendes for å presentere informasjon på en respektfull måte, slik at foreldrene føler seg hørt og respektert.

Elevperspektiver er også viktige for å forstå hvordan undervisningen oppleves i klasserommet. En konservativ elev kan oppleve en inkluderende tilnærming som respektfull og støttende, mens en mer sekulær elev kanskje foretrekker en vitenskapelig tilnærming som utfordrer deres tro og oppfatninger. Det er viktig for lærerne å være oppmerksomme på disse

forskjellene og tilpasse undervisningen deretter. Mitt syn er at lærere bør oppmuntre til åpen dialog og respektfullt samarbeid i klasserommet, slik at alle elever føler seg trygge og inkluderte. Utfordringen med dette er at man aldri kan være helt sikker på at man får en lærer som kjenner elevene godt. Det å skulle undervise om sensitive temaer krever at læreren har en viss tilknytning til elevene, da noen kan føle på en usikkerhet eller utrygghet ved slik undervisning. Det er viktig at denne type undervisning blir gjennomført på en godt gjennomtenkt måte.

Videre bør vi ta hensyn til den norske skolens verdigrunnlag, som legger vekt på inkludering, respekt og likeverd. Både Schjetnes og Andreassens tilnærminger kan bidra til å fremme disse verdiene, men på forskjellige måter. Schjetnes metode kan styrke inkludering ved å anerkjenne og respektere elevenes religiøse bakgrunner, mens Andreassens metode kan fremme kritisk tenkning og respekt gjennom åpen diskusjon og refleksjon. For å skape en balansert og helhetlig undervisning, kan det være hensiktsmessig å integrere elementer fra begge tilnærmingene. Dette kan innebære å starte med en objektiv og saklig presentasjon av ulike synspunkter, etterfulgt av strukturerte diskusjoner hvor elevene oppfordres til å reflektere over og utfordre disse synspunktene på en respektfull måte.

Praktiske implikasjoner av disse teoriene inkluderer ikke bare hvordan de kan implementeres i et norsk klasserom, men også hvordan de kan tilpasses forskjellige læringsstiler og behov hos elevene. For eksempel kan en undervisningsøkt om kristne syn på homofili begynne med en nøytral presentasjon av de ulike synspunktene som finnes innenfor kristendommen, inkludert konservative og liberale syn. Deretter kan elevene delta i smågruppediskusjoner hvor de utforsker og reflekterer over disse synspunktene, med læreren som fasilitator. Dette kan bidra til å skape en balansert tilnærming som både anerkjenner elevenes bakgrunner og oppmuntrer til kritisk tenkning og åpen dialog.

Når vi vurderer de langsiktige effektene av ulike undervisningsstrategier på elevenes holdninger og verdier, er det viktig å tenke på hvordan disse strategiene kan forme elevenes forståelse og respekt for mangfold. En inkluderende tilnærming, som Schjetne foreslår, kan bidra til å fremme respekt og forståelse for mangfold blant elevene. Dette kan bidra til å bygge et mer inkluderende samfunn hvor ulike religiøse og kulturelle bakgrunner verdsettes

og respekteres. Videre kan en slik tilnærming bidra til å forebygge diskriminering og fordommer ved å fremme forståelse og respekt for forskjellige synspunkter og livsstiler.

Åse Røthing har også fremhevet viktigheten av å inkludere perspektiver som utfordrer normer og maktstrukturer i undervisningen. Hun argumenterer for at det er essensielt å skape en bevissthet rundt hvordan normer, inkludert de som gjelder kjønn og seksualitet, kan virke undertrykkende. Ved å inkludere Røthings perspektiv kan vi se at en slik kritisk tilnærming kan bidra til å fremme en dypere forståelse for hvordan diskriminering og marginalisering oppstår og opprettholdes. Dette kan hjelpe elevene med å utvikle en mer nyansert og kritisk holdning til de normene som påvirker deres liv og samfunn.

En vitenskapelig tilnærming, som Andreassen foreslår, kan bidra til å utvikle elevenes kritiske tenkning og evne til å forstå komplekse temaer. Dette kan være spesielt viktig i et samfunn som stadig blir mer mangfoldig og komplekst. Ved å oppmuntre til kritisk tenkning og refleksjon, kan denne tilnærmingen hjelpe elevene med å navigere i og forstå ulike synspunkter og verdier. Dette kan bidra til å bygge et mer tolerant og reflektert samfunn hvor ulike synspunkter kan sameksistere og berike hverandre.

Etiske overveielser spiller også en viktig rolle i undervisning om sensitive temaer som homofili. Lærere må balansere hensynet til elever med konservative verdier med behovet for å fremme toleranse og respekt for mangfold. For eksempel kan det oppstå etiske dilemmaer når lærere skal avgjøre hvor langt de skal gå i å utfordre elevenes tro og verdier. Det kan oppleves som svært vanskelig å skulle undervise om et slikt tema dersom man vet at det sitter elever i klasserommet med konservative holdninger. Det kan fort oppstå vanskelige situasjoner dersom noen kommer med masse negative kommentarer. Åse Røthing påpeker også at lærere må være bevisste på sin rolle som formidlere av verdier og normer, og at de har et ansvar for å utfordre holdninger som bidrar til diskriminering og urettferdighet.

Et stort etisk dilemma som kan oppstå ved slik type undervisning er at vi som lærere egentlig ikke har noe med legningen og troen til våre elever å gjøre. Samtidig kan det være til stor hjelp for undervisningen dersom man faktisk har litt innsikt i disse forholdene. Min oppfatning er at lærere bør være tydelige på å fremme respekt og toleranse for alle elever,

samtidig som de oppfordrer til åpen diskusjon og refleksjon. Røthings perspektiv understreker viktigheten av å balansere dette ved å være både kritiske og støttende, og ved å skape et læringsmiljø hvor alle elever føler seg sett og hørt.

Ved å kombinere Schjetnes fokus på inkludering og anerkjennelse med Andreassens vektlegging av kritisk tenkning og objektivitet, kan lærere skape et læringsmiljø som både respekterer elevenes tro og oppfordrer dem til å utforske og utfordre ulike perspektiver. En slik balansert tilnærming kan bidra til å skape et mer tolerant, reflektert og inkluderende samfunn hvor ulike synspunkter og verdier kan sameksistere og berike hverandre. Dette er målet for en helhetlig og balansert undervisning som ivaretar alle elevers behov og fremmer deres utvikling og livsmestring.

For å konkludere, viser drøftingen av Schjetnes og Andreassens pedagogiske strategier hvordan ulike tilnærminger kan bidra til å forme undervisningspraksiser som balanserer hensynet til ulike troslinjer og fremmer kritisk tenkning. Ved å integrere elementer fra begge tilnærmingene kan lærere håndtere sensitiviteten og kompleksiteten knyttet til undervisning om religiøse syn på homofili på en respektfull og inkluderende måte, samtidig som de fremmer elevenes evne til refleksjon og kritisk analyse. Dette kan bidra til å skape en skolehverdag hvor alle elever føler seg sett, hørt og respektert, noe som er avgjørende for deres utvikling og livsmestring. Det er viktig å diskutere de langsiktige effektene av ulike undervisningsstrategier på elevenes holdninger og verdier. For eksempel kan en inkluderende tilnærming bidra til å fremme respekt og forståelse for mangfold blant elevene, mens en vitenskapelig tilnærming kan bidra til å utvikle elevenes kritiske tenkning og evne til å forstå komplekse temaer. Mitt syn er at undervisningen om homofili bør bidra til å fremme elevenes evne til å respektere og forstå ulikheter, samtidig som den oppmuntrer til kritisk tenkning og refleksjon.

6 Konklusjon

I denne masteroppgaven har jeg utforsket hvordan undervisning om ulike kristne syn på homofili kan gjennomføres i et norsk klasserom, samtidig som det bidrar til elevenes livsmestring. Dette arbeidet har krevd en nøye balanse mellom respekt for religiøse overbevisninger og forpliktelsen til å fremme et inkluderende og trygt læringsmiljø.

Undervisning om sensitive emner som homofili krever en pedagogisk tilnærming som sikrer at alle elever føler seg trygge og verdsatt. Gjennom grundig analyse og drøfting har jeg identifisert flere nøkkelstrategier som kan hjelpe lærere med å oppnå dette målet. Disse inkluderer:

For det første er det avgjørende at undervisningen presenterer ulike syn på homofili på en objektiv og kritisk måte. Dette innebærer å gi en saklig fremstilling av de forskjellige kristne perspektivene uten å fremme ett syn over et annet. På denne måten kan elevene selv reflektere over de ulike synspunktene og danne sine egne meninger. Å behandle temaet på en objektiv måte bidrar til å skape et læringsmiljø hvor alle elever kan føle seg inkludert og respektert, uavhengig av deres personlige eller familiemessige bakgrunn.

For det andre er det viktig å skape et klasseromsmiljø hvor elevene kan diskutere sensitive temaer åpent og respektfullt. Dette krever at læreren etablerer klare retningslinjer for dialog og oppmuntrer til empati og forståelse mellom elever med forskjellige synspunkter. Ved å legge til rette for en slik dialog kan elevene utvikle en dypere forståelse for hverandres perspektiver og lære å håndtere uenigheter på en konstruktiv måte. Åse Røthings perspektiver på livsmestring og seksualundervisning fremhever også viktigheten av å inkludere seksualitet som en del av helhetlig undervisning for å støtte elevenes personlige utvikling og trivsel. Røthing argumenterer for å fremme elevenes livsmestring.

Integrering av livsmestring som et tverrfaglig tema spiller en sentral rolle i denne prosessen. Livsmestring bidrar til å gi elevene verktøyene de trenger for å håndtere komplekse og emosjonelt ladede temaer. Ved å integrere elementer av livsmestring i undervisningen om homofili, kan lærere hjelpe elevene med å utvikle ferdigheter som selvbevissthet, empati og

kritisk tenkning. Dette styrker deres evne til å navigere i et mangfoldig samfunn og bidrar til deres generelle velvære og psykiske helse.

Foreldresamarbeid og skole-hjem-samarbeid er også viktig for å håndtere potensielle konflikter mellom skolens undervisning og hjemmets verdier. En god dialog mellom skolen og foreldrene kan bidra til å skape en felles forståelse og støtte for elevenes læring og livsmestring. Gjennom samarbeid og åpen kommunikasjon kan skolen og hjemmet arbeide sammen for å støtte elevenes utvikling på en helhetlig måte.

Til slutt er det viktig å understreke behovet for profesjonell utvikling og støtte til lærere. Lærere trenger støtte og opplæring for å kunne håndtere sensitive temaer på en pedagogisk forsvarlig måte. Dette inkluderer både faglig kunnskap om de ulike kristne synene på homofili og pedagogiske ferdigheter for å lede diskusjoner og håndtere konflikter i klasserommet. Gjennom kontinuerlig profesjonell utvikling kan lærere styrke sin evne til å skape inkluderende og støttende læringsmiljøer.

Schjetne og Andreassen tilbyr komplementære perspektiver som hver for seg og i kombinasjon kan berike undervisningspraksisen. Schjetnes vektlegging av anerkjennelse og respekt for konservative religiøse elever understreker behovet for et læringsmiljø som ivaretar alle elevers tro og verdier. På den andre siden fremhever Andreassen betydningen av kritisk tenkning og en objektiv, analytisk tilnærming, som er avgjørende for å utvikle elevenes evne til refleksjon og forståelse av komplekse spørsmål. Schjetnes inkluderende metode kan bidra til et mer respektfullt og trygt læringsmiljø, men kan mangle den nødvendige utfordringen til elevenes kritiske tenkning. Andreassens kritiske og objektive metode fremmer refleksjon og forståelse, men kan oppleves som krevende for elever med sterke religiøse overbevisninger og kan risikere å marginalisere dem.

Oppsummert viser denne oppgaven at det er mulig å undervise om ulike kristne syn på homofili på en måte som fremmer elevenes livsmestring, forutsatt at undervisningen er objektiv, respektfull og integrert med prinsipper for livsmestring. Ved å etablere et trygt læringsmiljø og støtte elevenes utvikling av kritiske og emosjonelle ferdigheter, kan lærere bidra til å forme reflekterte og empatiske borgere som er i stand til å møte fremtidens

utfordringer med både hode og hjerte. Denne oppgaven bidrar til en dypere forståelse av hvordan skolen kan spille en viktig rolle i å fremme både toleranse og kritisk tenkning blant elever. Den understreker viktigheten av pedagogisk praksis som er tilpasset det moderne, mangfoldige samfunnet vi lever i, og som forbereder elevene på å møte fremtidens komplekse og flerkulturelle verden med både åpenhet og refleksjon. Avslutningsvis håper jeg at denne oppgaven kan inspirere til videre forskning og refleksjon over hvordan vi best kan integrere disse prinsippene i skolen. Målet må være å skape en undervisningspraksis som er både inkluderende og utfordrende, og som setter alle elever i stand til å vokse intellektuelt, sosialt og etisk.

7 Litteraturliste

Amble, G. W. (2007, 29. juni). Dom fra EMD - KRL-saken. *Lovdata.no*.
https://lovdata.no/artikkel/dom_fra_emd_-_krl-saken/835

Andreassen, B.-O. (2010). *Dannelse i skole og lærerutdanning*. (M. Brekke, Red.)
Universitetsforlaget.

Andreassen, B.-O. (2016). *Religionsdidaktikk*. Universitetsforlaget.

Bakken, M. D. (2024, 23. mai). Lærer tar avstand fra Pride-flagging: – Hører ikke hjemme i skolen. *Vg.no*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/5E60om/laerer-tar-avstand-fra-pride-flagging-hoerer-ikke-hjemme-i-skolen>

Brækstad, P. (2024, 21. mai). Skolene i Ålesund får ikke heise Pride-flagget: – Veldig skuffet. *Vg.no*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/JboVk8/skolene-i-aalesund-faar-ikke-heise-pride-flagget>

Christopher, R. T., & Ødegården, T. E. (2023, 6. juni). Søknad om fritak fra Pride sprer seg: – Det er for mye. *Tv2.no*. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/soknad-om-fritak-fra-pride-sprer-seg-det-er-for-mye/15792722/>

Danbolt, L. J., Engedal, L. G., Stifoss-Hanssen, H., Hestad, K., & Lien, L. (2014). *Religionspsykologi*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Den katolske kirke. (2007, 3. desember). Den katolske kirkes katekisme. *Katolsk.no*.
https://www.katolsk.no/tro/kkk/k3_24#2359

Den Norske kirke. (u.d.). Historie om LHBT+ i Den norske kirke. *Kirken.no*.
<https://www.kirken.no/nb-NO/om-kirken/diakoni-og-samfunnsansvar/lhbt-i-den-norske-kirke/historie/>

Endsjø, D. Ø. (2009). *Sex og religion*. Universitetsforlaget.

Endsjø, D. Ø. (2020, 31. juli). Religionsfriheten svekker ikke, men styrker tvertimot LHBT-rettigheter, mener forsker. *Forskning.no*. <https://forskning.no/homoseksualitet-kjonn-og-samfunn-partner/religionsfriheten-svekker-ikke-men-styrker-tvertimot-lhbt-rettigheter-mener-forsker/1707984>

Endsjø, D. Ø. (2022). *Religion og menneskerettigheter*. Universitetsforlaget.

Endringslov til straffeloven. (2023). Lov om endringer i straffeloven (konverteringsterapi) (LOV-2023-12-20-113). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2023-12-20-113>

Engvik, M. (2022, 18. februar). Dårligere levekår blant ikke-heterofile. *Ssb.no*. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/darligere-levekar-blant-ikke-heterofile>

Fallmyr, Ø. (2020). *Følelshåndtering og relasjonsbygging i skolen*. Universitetsforlaget.

Garvik, O. (2021, 23. november). Øystein Djupedal. *Snl.no*. https://snl.no/Øystein_Djupedal

Kunnskapsdepartementet. (2017). Overordnet del - undervisning og tilpasset opplæring. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Lærerplanverket for kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/3.-prinsipper-for-skolens-praksis/3.2-undervisning-og-tilpasset-opplaring/?lang=nob>

Kunnskapsdepartementet. (2017). Overordnet del - Folkehelse og livsmestring. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Lærerplanverket for kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/folkehelse-og-livsmestring/?lang=nob>

Kunnskapsdepartementet. (2017). Overordnet del - Et inkluderende læringsmiljø. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Lærerplanverket for kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/3.-prinsipper-for-skolens-praksis/3.1-et-inkluderende-laringsmiljo/?lang=nob>

Kunnskapsdepartementet. (2020). Lærerplan i KRLE (RLE01-03). Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/rle01-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv178?lang=nob&Kompetansemaal=true>

- Lomsdalen, C. (2022, 1. november). Foreldrene som ville bytte ut en homofil lærer. *Utdanningsnytt.no*. <https://www.utdanningsnytt.no/bedre-skole-etikk-fagartikkel/foreldrene-som-ville-bytte-ut-en-homofil-laerer/334260>
- Madsen, R. (2022, 29. juni). Gunnar Stålsett. *Nbl.snl.no*. https://nbl.snl.no/Gunnar_Stalsett
- Moxnes, H., Børtnes, J., & Endsjø, D. Ø. (2002). *Naturlig sex?* Gyldendal Akademisk.
- NOU 2009:18. (2009). *Rett til læring*. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-18/id570566/?ch=2:Regjeringen.no>.
- NOU 1996: 22. (1996). *Lærerutdanning - Mellom krav og ideal*. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1996-22/id140669/?ch=6>
- Opplæringslova. (2023). Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (LOV-2023-06-09-30). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30?q=opplæringslov>
- Opplæringslova - oppl. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_1#§1-1
- Røthing, Å. (2017). *Mangfoldskompetanse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Røthing, Å., & Svendsen, S. H. (2008). Norske verdier: homotoleranse og heteroseksualitet. I O. Lerivik, *Verdier* (ss. 31-49). Universitetsforlaget.
- Schjetne, E. (2014). *Empirisk etikk i pedagogiske praksiser*. (G. Afdal, Å. Røthing, & E. Schjetne, Red.) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Solli, I. J. (2022, 23. januar). Portopnaren. *Nrk.no*. <https://www.nrk.no/innlandet/xl/siri-sunde-rydda-veg-for-oss-som-kjem-etter.-1.15741499>

Stålsett, G. (2002). *Hva er da et menneske? Tekster til tro og tanke*. Gyldendal.

Sørensen, A. K., Sæbjørnsen, Ø. B., Landsverk, H.-O., & Kjølås, B. (2024, Mai 22). *Rektoren går mot kommunen – her heiser han regnbueflagget*. Nrk.no : https://www.nrk.no/mr/alesund-kommune-sa-nei-til-prideflagging-pa-skoler_-men-blindheim-ungdomsskole-heiser-regnbueflagget-1.16891715

Thommessen, J. K., Benjaminsen, H., Eliassen, H. Ø., & Odland, J. (2022, 25.juni). *Skytingen i Rosenkrantz gate*. Nrk.no. <https://www.nrk.no/spesial/skytingen-i-rosenkrantz-gate-1.16016726>

Utdanningsdirektoratet. (2022, 31. mars). *Tilpasset opplæring*. Udir.no <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/>.